

Ľupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

26. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATELOV, RODÁKOV A PRIATELOV OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA

číslo 2 | apríl – september 2024

AKTUÁLNE V OBCIDoplnila sa
obecná flotila

3

AKTUÁLNE V OBCIČo starostu trápi a čo
na druhej strane teší

5

OSOBNOSTI OBCEDetské Ľupčianske
príbehy

10

HISTORICKÉ UDALOSTIPretekla nami polovica
Oravskej priehrady

20

Učíme deti hľadať pravé hodnoty

„Ako umeleckí pedagógovia sme v tom ostali sami...“

SLOVENSKÁ ĽUPČA – V marci tohto roku, po oficiálnom poverení starostom obce, sa ujal vedenia Základnej umeleckej školy v Slovenskej Ľupči Rastislav Kašiar. Základy umeleckého vzdelávania škola v súčasnosti poskytuje takmer štyrom stovkám detí. Do riaditeľského kresla zasadol po dlhoročnom riaditeľovi Ivovi Petrikovi. Okrem pedagogiky je aktívnym gitaristom v kapele SCHODY a zároveň autorom jej piesní a textov, ktoré vlani vydali v podobe nahrávky Nejasné príbehy. Z turné po Čechách sa opäť vracia za katedru. Vzhľadom na niektoré novinky sme sa rozhodli nového riaditeľa vyspovedať. Čo sa teda v ZUŠ-ke od jeho nástupu zmenilo?

Predovšetkým nám štúdium dokončilo 15 absolventov a pribudlo 46 nových žiakov, čo je

spolu 409 žiakov v školskom roku 2024/2025. Za uplynulý školský rok sme vyprodukovali približne 50 kultúrnych podujatí, koncertov a rôznych vystúpení. Je to vďaka všetkým mojim zanietným kolegom, ktorí to dokázali. Naozaj krásne číslo.

Počet detí je skutočne veľký, a preto sa musím tak trošič-

ku laicky spýtať: obsiahnu ho v tomto počte aj samotní učitelia?

Samozrejme, bude to trošku problém, ale vieme ho vyriešiť. V novom školskom roku sme medzi seba prijali Liliannu Oliinyk, ktorá študovala v Bratislave na VŠMU a pôsobila ako učiteľka hry na klavíri na umeleckých školách v Bratislave. Výtvarný odbor,

ktorý vyučuje Janka Krajánová, plnohodnotne posilní Žofka Barlová z Podkoníc a príde k nám aj Táňa Šagátová, ktorá roky pracuje s Drienkou. Tá bude zároveň viesť literárno-dramatický odbor. Našich žiakov „hercov“ preberá po našej vzácnnej kolegyni Mirke Sedliakovej, ktorá svojím celoživotným úsilím vybudovala tento odbor a viedla ho na vysokej kvalitatívnej úrovni, za čo sa jej chcem veľmi pekne poďakovať.

**Za uplynulého vedenia sa do-
budovala škola naozaj na ma-
ximum, ktoré ponúkalo existu-
júce riešenie budovy základnej
školy. Dá sa v rámci vízií do-
siahnúť ešte čosi viac?**

Považujem sa za veľmi racionálny typ človeka, ktorý sa snaží o racionálne vedenie, a áno, škola je naozaj dobudovaná. Avšak prax ukazuje, že by sme potrebovali rozšíriť ateliér a zrejme dobudovať aj požiarne schodisko. Na výtvarný odbor sa nám totiž hlási čoraz viac detí. Už teraz je to 80 až 100.

Pokračovanie na str. 8 ▶

Prvé okno do histórie obce

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Pred časom prišla Komisia podnikania a cestovného ruchu s myšlienkou nových grafických tabulí približujúcich historické pohľady na to, čo sa plynutím času zmenilo. Pilotná realizácia vznikla na frekventovanej trase s ideálnym výhľadom na viaceré dominanty obce Slovenská Ľupča.

Snahou komisie je, aby finálne riešenie slúžilo, obohacovalo

a kultivovalo ľudí, ktorí využívajú verejný priestor. Zámer bol jednohlasne schválený miestnym obecným zastupiteľstvom a projekt bol financovaný z obecného rozpočtu vo výške 2 288 EUR (bez DPH). Dodávateľom informačnej tabule bola firma ARDsystem. Použité fotografie pochádzajú z archívu Občianskeho združenia Mestečko Slovenská Ľupča a texty sú spracované z údajov získaných badaním

prevažne v archívoch pamiatkových úradov v Bratislave a Banskej Bystrici. Ak si teda chcete oživiť historický pohľad na Evanjelický kostol, spoznať príbeh premiestnenia a záchranu Morového stĺpa alebo priamo v centre obce sa preniesť o niekoľko desaťročí dozadu, určite neobídte jedinečnú sklennú tabuľu pri prechádzke Slovenskou Ľupčou.

(vh)

Čo sa za ostatné mesiace udialo za dverami Obecného úradu

SLOVENSKÁ LUPČA – Aj napriek tomu, že sú za nami letné mesiace spojené s prázdninami, dovolenkami a oddychom, za stenami Obecného úradu v Slovenskej Lupči sa aj počas leta pracuje, plánuje a rieši. Okrem toho sa sledujú výzvy, spracúvajú a podávajú sa žiadosti o menšie dotácie či nenávratné finančné prostriedky. Samozrejme, aj sa postupne realizuje. Pripravili sme si teda pre čitateľov Lupčianskych zvestí akýsi prehľad investičných, projektových a iných aktivít obce za uplynulé obdobie.

Začnime plánovaním a spomínanými výzvami. Všetko sa, samozrejme, odvíja od zverejňovaných výziev, ich priorit a tém, rovnako ako aj od ich vyhodnotenia a našej úspešnosti. Obec sa podaním žiadosti zapojila do projektu s cieľom obnovy a údržby lípovej aleje v centre obce z programu Obnovy dediny so žiadosťou o dotáciu v sume 8 000 EUR. Zatiaľ je všetko otvorené, nakoľko do tejto chvíle nedošlo k vyhodnoteniu žiadosti, a teda obec nemá odpoveď na otázku o úspešnosti pri získaní finančných zdrojov. Rovnaké je to aj v ďalšom prípade, kde sa ale žiada podstatne vyššia čiastka ako táto. Obec sa totiž poda-

ním žiadosti o nenávratné finančné prostriedky pred časom zapojila aj do výzvy na zníženie energetickej náročnosti verejných budov a v prípade nášho Miestneho kultúrneho strediska ide o projekt v hodnote 1,7 mil. EUR. Aj v tomto prípade treba konštatovať, že momentálne obec Slovenská Lupča nemá vyrozumienie o prípadnej úspešnosti. Výzva je stále otvorená.

Na chodník a kamery

Positívna odozva zo strany vyhlasovateľov výzvy však prišla z rezortu financií. Obec sa zapojila podaním žiadosti do výzvy MF SR na individuálne potreby obcí a žiadala o finančné prostriedky na projekt Zvýšenie bezpečnosti v obci a dobudovanie monitorovaných bodov existujúceho kamerového systému. Žiadosť bola úspešná a na projekt naša obec získala cca 10 000 EUR. Ako sme sa dozvedeli, k podpisu zmluvy už došlo a teraz sa pripravuje jej realizačná časť. Rovnako by sme mali byť úspešní v projekte vybudovania náučného chodníka okolo Hradu Lupča. Výzvu na podanie žiadosti vyhlásila MAS-ka. Projekt obstál v odbornom hodnotení a v súčasnosti je v rukách Podo-

hospodárskej platobnej agentúry. Obec ním získa príspevok vo výške 46 000 EUR. Projekt bude podľa vyhlasovateľa treba zrealizovať do polovice budúceho roku.

Nové značky a rekonštrukcie

Počas leta obec realizovala osadenie nového dopravného značenia v centre obce v súvislosti s novým projektom organizácie dopravy v obci a v tej súvislosti osadila aj zrkadlá na križovatkách pri výjazdoch z ulíc Lesnícka, Krížna, Školská a Námestie SNP. V čase letných dovolení sa v tejto súvislosti v obci pripravovala aj realizácia nového Informačného systému značenia ulíc, objektov a pamiatok, ktorá sa uskutoční do konca tohto roku. Obec sa aj v tomto roku venovala ďalšej etape rekonštrukcie objektu obce, a to Zdravotného strediska, v rozsahu plánovanej investície, aby sa opäť kvalitatívne zvýšila úroveň prostredia zdravotníckeho zariadenia.

Vybudoval sa vjazd

Obec zároveň v rozsahu plánovanej investície zainvestovala a zakúpila prídavné zariadenie na

multifunkčný stroj. Je to sypač na zimnú údržbu chodníkovej siete v obci v rozsahu plánovanej investície. V rámci opráv sa tiež realizovala údržba cestných komunikácií. Opravené boli výtlky v uliciach, na moste cez rieku Hron, ako aj na ceste k družstvu. Netreba zabúdať na veľmi horúcu tému nefunkčnej cesty, ktorá trápi tak obyvateľov Záhradnej ulice, ako aj miestnu samosprávu, ktorá hľadá zákonné a efektívne riešenia. Obec v tejto súvislosti v rozsahu plánovaných výdavkov zrealizovala konečne väčšiu opravu s odvodnením a zmenou výškového usporiadania na vjazde od hlavnej cesty do uvedenej ulice. Okrem toho sa spoločne s dopravným inžinierom pripravila vstupná štúdia budúceho vybudovania komunikácie v lokalite Záhradná. A ešte je tu jedna informácia pre tých, ktorým sa námestie a jeho parkovacie plochy, ktoré neboli súčasťou projektu Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry, zdajú nedokončené. Obec v súčasnosti pripravuje podklady na verejné obstarávanie na dodávateľa diela Spevnené odstavne plochy na Námestí SNP a Dolná ulica. Tieto by chcela obec zrealizovať ešte do konca roku 2024.

(rl, ela)

Krátko zo zastupiteľstva

SLOVENSKÁ LUPČA – Poslanci Obecného zastupiteľstva sa počas uplynulých mesiacov po letnej prestávke opäť stretli na jeho zasadnutí. Témou bol, okrem iného, aj výkup pozemkov, ktoré budú potrebné na výstavbu prístupovej komunikácie k obecným nehnuteľnostiam.

V pláne je totiž jej výstavba a rozšírenie areálu kompostoviska a zberného dvora Obce Slovenská Lupča pri súčasnej čističke odpadových vôd. Poslanci kúpili piatich parciel od podielových vlastníkov v celkovej rozlohe 3 828 m² za cenu 8 eur/m² schválili.

Klubovňa pre spolky

Poslanci svojím zahlasovaním „ZA“ vzali na vedomie aj žiadosti

záujemcov o priestory v MKS a následne odsúhlasili ich zapožičanie miestnym organizáciám. Dôchodcovia, hasiči, členovia Červeného kríža a členovia SZPB tak môžu priestory o rozlohe 55 m², vrátane chodby a kuchynky, využívať na svoje aktivity.

Zaujímavé údaje

O naozaj dobrom hospodárení obce svedčí aj fakt, o ktorom po-

slancov informovala kontrolórka obce, a to, že v súčasnosti je výška rezervného fondu 644 821 EUR. Ale možno ešte zaujímavejším údajom je výška nerozpočtovaných finančných prostriedkov na rezervnom fonde, ktorá dosiahla sumu 104 593 EUR. Povinnú tvorbu rezervného fondu obci určuje zákon. Práve do neho totiž na základe rozhodnutí obecných zastupiteľstiev každoročne putujú nemalé sumy, ktoré aj v prípade obce Slovenská

Lupča pravidelne vznikajú ako prebytok jej hospodárenia. Ten je totiž finančným základom na realizáciu investičných akcií v obci.

Tlak na zberné spoločnosti

V interpeláciách, okrem iných vecí, zaujímal poslancov aj stav rokovaní so spoločnosťami v rámci odvozu komunálneho odpadu, nakoľko sa opäť blíži koniec roka, keď budú opäť musieť otvoriť tému cien a platieb za odvoz komunálneho odpadu. Poslanci vyzvali starostu, aby apeloval na obce v rámci mikroregiónu, aby spoločne vytvorili tlak na zberné spoločnosti, ktoré napriek snahe separovať odpady ceny upravujú vo svoj prospech. Viacerí sa pozitívne vyjadrili k zavádzaniu systémov vázenia.

(ela)

Doplnila sa obecná flotila strojov

SLOVENSKÁ LUPČA - Obec sa už v minulom roku zapojila do projektu Triedený zber odpadov v obci Slovenská Lupča. O tom, že sme boli úspešní, svedčí fakt, že sa postupne z týchto finančných prostriedkov nakupujú potrebné stroje, ktoré s údržbou zberného dvora a manipuláciou v rámci triedenia odpadov pomáhajú.

„Úspešne sme podpísali zmluvu na získanie nenávratných finančných prostriedkov vo výške 177 351,70 €, a preto sa nám podarilo obecnú flotilu strojov a zariadení doplniť o 6 kusov veľkoobje-

mových vaňových kontajnerov“ hovorí starosta Roland Lamper. Podľa jeho slov do majetku obce z týchto zdrojov pribudol ramedový nosič kontajnerov, kolesový traktor a čelný nakladač s príslušenstvom. „Prikúpil sa traktorový náves a štiepkovač drevnej hmoty“ dodáva starosta. Ako ďalej uviedol,

predmetom projektu je zvýšenie kapacity zberu triedených komunálnych odpadov prostredníctvom nákupu techniky, určenej na zber, zvoz a manipuláciu s vybranými druhmi komunálnych odpadov: „Verím, že táto technika bude dlho slúžiť našim spoločným cieľom.“

(ela)

OPERAČNÝ PROGRAM
KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

EURÓPSKA ÚNIA
Koháňny fond

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou

www.op-kzp.sk

Triedený zber odpadov v obci Slovenská Lupča

Zvýšenie mery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov

Zazmluvnená výška NFP: 177.351.70 EUR

Posledný termín na podanie žiadosti o dotáciu je tu

SLOVENSKÁ LUPČA - Opäť je tu október a s ním aj posledný termín na podanie žiadosti o poskytnutie dotácie z prostriedkov obecného rozpočtu.

Tým, ktorí žiadosť ešte podať nestihli, pripomíname, že to môžu urobiť do 31. októbra,

pričom sa do úvahy berie dátum na pečiatke, ktorú dostanete pri podaní svojej žiadosti, či už v podateľni Obecného úradu alebo na pošte.

Nezabudnite, že žiadosť o pridelenie takýchto nenávratných finančných prostriedkov je nut-

né podávať podľa vzoru žiadosti, ktorý je súčasťou Všeobecne záväzného nariadenia, zverejneného na stránke obce pod názvom VZN č. 2/2019 o podmienkach poskytovania dotácií z rozpočtu obce. Rovnako si potom nezabudnite označiť krížikom, koho o dotácie žiadate. Možné je totiž

okrem poslancov žiadať o pridelenie dotácie aj samotného starostu. Znenie celého VZN spolu so vzorom žiadosti, rovnako ako aj so vzorom tlačiva na jej vyúčtovanie si môžete prečítať na stránke obce Slovenská Lupča v časti zverejňovanie – dokumenty a tlačivá.

(ela)

Obyvatelia vidia prvé výsledky

SLOVENSKÁ LUPČA – Starostovi obce, rovnako ako aj poslancom obecného zastupiteľstva, prišli do schránok elektronickej pošty pred nedávnym poďakovanie a prosba od obyvateľov Záhradnej ulice.

„Vážení pán starosta, Vážení poslanci, touto cestou by sme sa Vám chceli poďakovať za plnohodnotné vyspravenie spojnice z ulice Záhradná smerom na Lučatin prostredníctvom vyspravenia asfaltovým povrchom

a dĺžke cca 40 m. Táto rekonštrukcia ukázala, že možno práve toto je cesta, ktorá by bola akýmsi kompromisom a že natiahnutie asfaltového povrchu na súčasný ubitý profil cesty by bol na obdobie najbližších 15 rokov úplne postačujúci. Uvedené konzultované aj so stavebnou firmou priamo na mieste. Veď keď to išlo na 40 m úseku cesty, tak by to podľa nás mohlo ísť aj na celý súčasný profil.“

Na Záhradnú sa nezabúda

Prosba sa ďalej týkala ochoty prekonzultovať v rámci septembrového obecného zastupiteľstva vyššie uvedený návrh. Hoci niektorí poslanci sa v programovej časti „Interpelácie poslancov“ plánovali téme venovať, spravil to starosta sám, keď v bode „Rôzne“ pri vymenovávaní investičných a realizačných aktivít vysvetlil, že okrem zrealizovania toho vstupu do ulice sa spoločne s dopravným inžinierom pripravila aj vstupná štúdia

budúceho vybudovania komunikácie v lokalite Záhradná. V krátkom čase po prehodnotení v komisii a obecnom zastupiteľstve sa ukončí projektová príprava a následne sa identifikujú vlastníci nového záberu parciel. Obec ich vzápätí osloví s cieľom zistenia možnosti výkupu týchto pozemkov.

(ela)

Foto (mr)

Text pod foto: Fotografia spreď a po rekonštrukcii spojnice

Terénna opatrovateľská služba

SLOVENSKÁ LUPČA - Obec Slovenská Lupča poskytuje od roku 2003 svojim občanom terénnu opatrovateľskú službu v ich domácom prostredí. Ide o pomoc seniorom, ako aj ich zamestnaným rodinným príslušníkom pri starostlivosti o seniorov a ich opatrovaní.

Klientom poskytujeme úkony opatrovateľskej služby, ako napríklad pomoc pri osobnej hygiene

a kúpeľi, obliekanie, obúvanie, príprava a donáška jedla, nákupoch potravín a iného drobného tovaru, donáške liekov a zdravotníckych pomôcok, sprievode pri prechádzkach, vybavovanie administratívnych úkonov, platbách, dohľade a socializácii klienta. Väčšinu nákladov spojených s opatrovateľskou službou hradí obec zo svojho rozpočtu. Pre klienta je táto služba spoplatnená hodinovou

sadzbu v sume 2 eurá.

Zájemcovia o službu, ozvite sa

Opatrovateľkami sú obyvateľky našej obce, ktoré mnohí z vás poznajú osobne či z videnia a ktoré sa už za tých pár rokov, čo vykonávajú opatrovateľskú službu, stali na istý čas súčasťou mnohých domácností a rodín. Je to oblasť sociálnej služby, ktorá sa vzhľadom na počet

klientov veľmi dynamicky mení. Mnoho klientov opatrovateľskej služby aj vzhľadom na ich zdravotný stav už bolo umiestnených v zariadeniach pre seniorov, preto v rámci voľných kapacít aj touto cestou oslovujeme nových potenciálnych záujemcov o túto službu. V prípade záujmu o poskytovanie služby je potrebné kontaktovať obecný úrad.

(rl)

Program Domu remesiel

Október

- 2. - **Maľba na keramiku** (Monika Smets)
Keramika (Vladimír Jánoš)
- 9. - **Maľba na keramiku** (Jarmila Jánošová)
Keramika (Ján Cukor)
- 16. - **Maľba na hodváb** (Jarmila Jánošová)
Keramika (Zuzana Bedleková)
- 23. - **Drôtené ozdoby** (Vanda Kollárová)
Keramika (Vladimír Jánoš)
- 30. - **Enkaustika** (Viera Hrašková)
Keramika (Jano Cukor)

November

- 6. - **Výroba pohyblivých hračiek** (Katarína Lucinkijevičová)
Keramika (Adrián Liday)
- 13. - **Výroba pohyblivých hračiek** (Katarína Lucinkijevičová)
Keramika (Vladimír Jánoš)
- 20. - **Macramé šperk** (Katarína Sadauskusová)
Keramika (Zuzana Bedleková)
- 27. - **Macramé šperk** (Katarína Sadauskusová)
Keramika (Ján Cukor)

December

- 4. - **Servítková technika** (Erika Lamperová)
Keramika (Adrián Liday)
- 11. - **Poseedenie pre priateľov DR**

V Slovenskej Lupči – každú stredu od 17.00 hod. Činnosť Domu remesiel je vykonávaná lektormi dobrovoľníkmi. Podporuje ju obec Slovenská Lupča a prispievatelia v rámci 2% dane.

Čo starostu trápi a čo na druhej strane teší

SLOVENSKÁ LUPČA – Námestie má za sebou prvé funkčné obdobie. Letnou záťažovou skúškou prešlo nie len nové rastlinstvo, ale aj samotní jeho obyvatelia, ktorí si museli zvyknúť na mnohé zmeny. Ako to vníma s odstupom času starosta obce Roland Lamper? Obrátili sme sa na neho s otázkou, čo ho v tejto súvislosti trápi a čo teší.

V úvode chcem konštatovať, že sa veľmi teším z nového pohľadu našej obce po ukončení projektov Budovania prvkov zelenej infraštruktúry. Stretávam sa s mnohými pozitívnymi názormi zo strany obyvateľov, že sa po mnohých rokoch podarilo zmeniť ráz obce. V súvislosti s tým ale často dostávam otázky, ako plánuje obec popasovať sa s údržbou nových rekonštruovaných plôch v centrálnej časti obce.

Pribudlo hlavne veľké množ-

stvo zelene, ktorá si bude vyžadovať množstvo práce.

Musím povedať, že pre všetkých z nás je to nový rozmer. Na úrovni údržby sme chceli prejsť v rámci možnosti všetkým a snažili sme sa identifikovať množstvo úkonov. Do veľkej miery sa nám to darilo aj napriek ťažkému suchému letu. Straty sú vzhľadom na veľkosť projektu a množstvo prvkov zelene minimálne, čo nás, samozrejme, teší.

Bude však potrebné, pre ďalší a budúce roky, zabezpečiť kapacitu na starostlivosť o toto územie.

Áno, a preto budeme musieť počítať aj s brigádnikmi alebo s pomocou domácich organizácií či domáceho obyvateľstva, aby sme sa mohli všetci tešiť z prostredia, v ktorom žijeme. Pre veľkosť územia by sme aj vás, občanov, chceli požiadať o pomoc a spoluprácu pri udržiavaní čistoty, pri závlaha či

kosení. Milí spoluobčania, spoločne vieme naozaj dosiahnuť výsledok, ktorý bude tešiť nás všetkých. Vopred mi dovoľte poďakovať každému z vás.

Pálčivá téma, ktorá rezonuje v obci už dlhší čas, je parkovanie. Už sa o nej popísalo veľa, ale vzhľadom na skutkový stav bude musieť obec zrejme prísť k prijatiu nových pravidiel.

Celá táto téma je hlavne o nás, o ľuďoch. Zlé parkovanie v uliciach napríklad znepriemňuje život vašim susedom, bráni prejazdu áut, ktoré vám robia službu (zvoz odpadu, záchranka, kuriér ai.), zapríčiňuje dopravné kolízie, znižuje bezpečnosť premávky, naplnia skutkovú podstatu porušenia zákona atď. Nehovoriac o tom, že každý majiteľ domu má svoje vozidlo zaparkovať vo svojom dvore, kde mnohokrát stačí len otvoriť bránu. V neposlednom rade je už neudržateľné akceptovať parkovanie na zelených plochách mimo vjazdov k objektom či v neprehľadných zákutách. Touto cestou sa na vás obraciam s prosbou zamyslieť sa nad tým a postupne riešiť spôsob parkovania svojich vozidiel hlavne na dvoroch či pod bránami. (Žiaľ, už nie je možné akceptovať súčasný stav, a preto obec pripravuje zmenu VZŇ a nové pravidlá parkovania v obci.

(ela)

HRAD LUPČA Jesenné prehliadky

OKRUH 1: Dolný hrad
30 min., individuálne

1. Korvínova lipa
2. Poloha a vznik hradu
3. Opis hradu Matejom Belom
4. Dolné nádvorie
5. Sochár Ján Kulicha
6. Barbakan
7. Rinčanie zbraní na Lupčianskom hrade
8. Lovecký salónik
9. Očami ruských maliarov
10. Archeologická expozícia
11. Lapidárium
12. Premeny hradu Lupča

OKRUH 2: Horný hrad
50 min., s lektorom

- Gizelin robotnícky sirotinec
- Tribelova pamätná tabuľa
- Horné nádvorie
- Rubigallov portál
- Komnata Márie Terézie
- Izba komornej
- Komnata Márie Séciovej
- Expozícia majstra Jána Kulicha
- Kaplnka s oltárom
- Sakristia
- Mučiareň
- Studňa

NOVINKA: Interaktívne prehliadky Horného hradu "Sochár Ján Kulicha"

Návštevné hodiny
September - November:
Okruh 1: Dolný hrad je otvorený od 10:00 do 15:00 každý deň okrem pondelka, keď je zatvorený.
Okruh 2: Komentované prehliadky Horného hradu sa konajú cez víkendy a sviatky, každú celú hodinu od 10:00 do 15:00 (posledný vstup). V prípade skupiny nad 20 osôb prosíme o nahlasenie vopred.
December - Február: zatvorené

+421 (0) 48 418 74 29 | +421 911 580 184 | referent@hradlupca.sk
WWW.HRADLUPCA.SK

Vážení spoluobčania,

pri príležitosti mesiaca úcty k starším, dovoľte mi zo srdca popriať Vám všetkým hlavne pevné zdravie, veselú myseľ, radostný úsmev a príjemný pocit zo života.

Nech Vás vždy všetci obklopujú láskou a neustálou pozornosťou s pocitom veľkej vďaky počas ďalších rokov a nech prežité etapy Vášho života znamenajú pre Vás len tie najkrajšie spomienky vryté do pamäte.

Všetko len a len to najlepšie Vám zo srdca želá

Mgr. Roland Lamper
starosta obce Slovenská Lupča

Pod hradom sa oslavovalo

SLOVENSKÁ LUPČA - Uplynulo už sto rokov od založenia organizácie, ktorá nesie vo svojom mene i logu kríž červenej farby, ktorý symbolizuje nie len pomoc a záchrana života, ale najmä ľudskosť, ochotu a spolupatričnosť ľudí. Tohto roku 27. apríla 2024 si členovia a členky, ako aj hostia, pripomenuli v Slovenskej Lupči sté výročie založenia červeneho kríža.

Bola to krásna oslava. Svojou účasťou prítomných poctili aj Jozef Köppl, prezident Červeneho kríža na Slovensku, ktorý pricestoval z Bratislavy, rovnako ako Zuzana Stanová, riaditeľka Územného spolku Banská Bystrica, starosta obce Slovenská Lupča Roland Lamper, sponzori a pozvaní hostia. Súčasťou programu bol detský folklórny súbor Dratvárik a folklórna skupina Šajbania zo Strelník. Po kultúrnom programe sa ujala slova predsedníčka Elena Pašková, ktorá všetkých privítala. Prihovorili sa aj pán prezident a starosta obce.

Z minulosti pár slov

Podľa dostupných dokumentov, ktoré máme zo štátneho archívu v Banskej Bystrici, organizácia vznikla len päť rokov po tom, ako bol Červený kríž v Československu založený. Zakladateľom a prvým predsedom bol Viliam Turecký, ktorý do Slovenskej Lupče prišiel z Banskej Štiavnice. Tu sa oženil a založil si rodinu s Vilmou Lakom-

spolku. Na jeho čele sa vystriedalo viacero predsedov. Jedným z nich bol aj katolícky kňaz Peter Rus, ktorý pôsobil v Slovenskej Lupči od roku 1954 do roku 1959. Zrejme po ňom ho vystriedala Mária Vajdová, ktorá bola dlhé roky predsedníčkou spolku. Nasledoval doktor Eduard Mikuš, krátky čas všeobecná lekárka Zdenka Javorčíková a detská lekárka Soňa Zatulalová. Všetkým týmto ľuďom patrí veľká vďaka. V januári 1997 sa zvolením členskou základňou stala predsedníčkou Elena Pašková, ktorá je ňou dodnes. Začiatky boli ťažké, ale keď je chuť a pomoc, všetko sa dá zvládnuť.

Niečo z 27-ročnej činnosti

V súčasnosti máme stotridsa-

ťosem členov, prevažne starších. Ale v poslednej dobe sme získali aj mladé a veľmi šikovné členky. Ako sme však začínali? Od roku 1997 sa organizovali pravidelne Výstavy ručných prác pri príležitosti Dňa matiek, posledná bola v roku 2018. Členky cvičia od roku 2006 pilates. Prvé páračky boli v roku 2009, keď sa nahrávali Zvony nad krajinou, posledné v roku 2012. Varili sme Luteránsku procesiu 2012 - 2013, kde sme získali prvé miesto. Dvakrát do roka organizujeme aj spoločné rehabilitačné kúpanie v Turčianskych Tepliciach. Za nami sú, samozrejme, aj organizácie väčších osláv pri príležitosti založenia Červeneho kríža, ako boli v roku 2004, keď sme oslavovali 80. výročie. V roku 2009 to bolo 85 rokov od založenia, v roku 2014 90 ro-

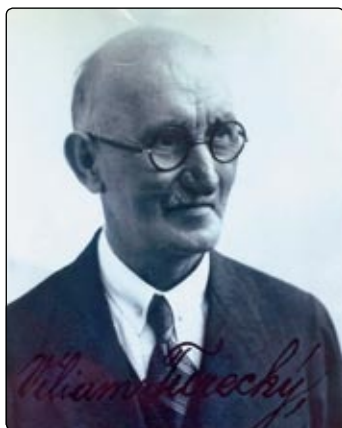
kov, v roku 2019 95 rokov a tento rok, 2024, je to rovná storočnica. V roku 2014 prebehla veľká zbierka pre Srbsko.

Darcovia krvi a iné aktivity

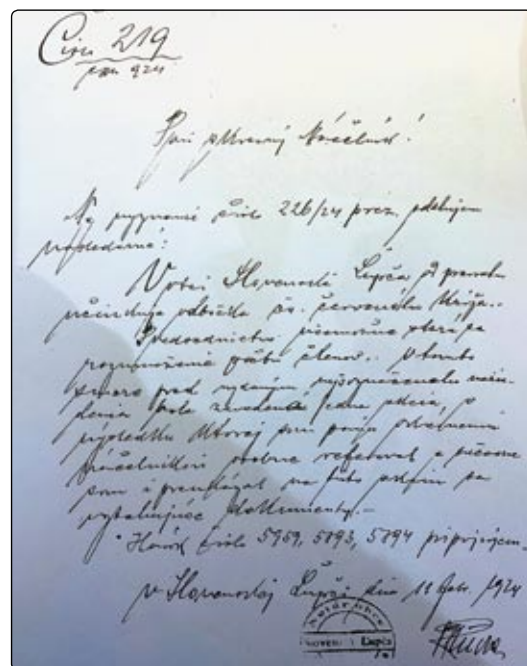
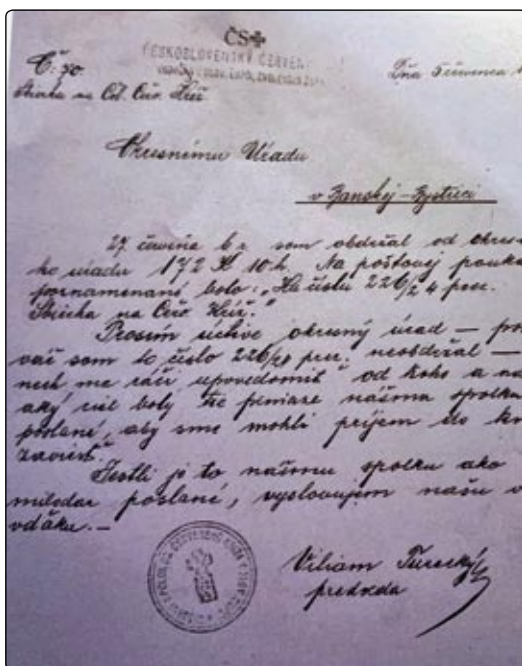
Súčasťou aktivít organizácie je od roku 2011 aj odber krvi, ktorý sa konáva v škole, pričom posledný bol v apríli 2024. Evidujeme veľa darcov. Dvaja z nich majú to najvyššie ocenenie, ktorým je Medaila Kňanzovického. Máme ale aj plakety diamantové, zlaté, strieborné a bronzové, a viacerí na ocenenie čakajú. Od roku 2000 sme sa pravidelne každý rok stretávali na posedení v Kultúrnom dome. Všetko nám ale pokazil Covid. Tento rok sme mali už 4. ročník Dňa rodiny a Dňa detí na evanjelickej fare. Oslávili sme aj Deň matiek, Deň otcov a aj svetový Deň darcov krvi. Okrem toho sa zúčastňujeme osláv, navštevujeme choré členky, jubilanťov a aj Dom dôchodcov. Možno nie všetko sa mi podarilo spomenúť, ale z tohto miesta chcem poďakovať všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom pricinili o to, že naša oslava stého výročia dopadla skutočne na jednotku, a verím, že Červený kríž v Lupči nezanikne, ale bude pokračovať aj ďalšie roky. Ďakujem obecnému úradu za spoluprácu a pomoc počas 27 rokov od môjho zvolenia až doteraz.

Elena Pašková, predsedníčka

Foto: archív (ep)

čikovou. Pochovaní sú na lupčianskom cintoríne. O hroby sa stará vnučka z Bratislavy. Všetko o rodine si môžete prečítať v knihe Slovenská Lupča od Hieronýma Oravského. Máme dokument, v ktorom vo februári 1924 osvedčuje lupčiansky notár založenie

Spomienky na padlých hrdinov SNP

SLOVENSKÁ LUPČA - V auguste sme si pripomenuli 80. výročie odporu slovenského národa voči nemeckej okupácii. V kontexte tohto významného jubilea vám prinášame krátky príbeh o nezrealizovanom návrhu pomníka umučeným a padlým v Slovenskej Lupči počas Slovenského národného povstania. Lupča bola na osi povstaleckého územia, miestni obyvatelia sa aktívne podieľali na pomoci armáde, partizánom, civilnej správe, a viacerým z nás sú známe osudy obesených partizánov na lipách pred miestnym evanjelickým kostolom. Udalosť pripomína aj nápisová doska na kvádrovom pomníku s ihlanovým ukončením. V rámci revitalizácie námestia bola na vrchol pamätníka prínavrátená päťcípá hviezda, ktorá bola v minulosti odcudzená.

Ďalší pomník, ktorý je už zapísaný aj v zozname nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok pod číslom 179, nájdeme v poslednom parku smerom na hrad. Jeho architektom bol Richard Pastor a socha je výtvarným dielom sochára Vojtecha Matušinca. Slohovo sa radí do monumentálnej pamätníkovej tvorby s témou oslobodzovacích bojov moderných dejín 20. storočia. Takéto pamätníky boli budované prevažne v 60. rokoch. Skulptúra partizána bola vytvorená v životnej veľkosti, aby výraznejšie evokovala dej a spomienky na oslobodzovacie boje. Vyobrazenie rozpätia rokov 1944 - 1945 na podstavci prináša aj historickú hodnotu v podobe spomienky na účastníkov bojov. Spoločenská hodnota je na ideovej úrovni v kontexte s významom lokálnym, ale aj celospoločenským.

Zaprášený návrh pomníka v archíve

Pri bádani v archíve Pamiatkového úradu SR v Bratislave som narazil na zaujímavý náčrt kameného pomníka z roku 1950. Z architektonického hľadiska sa skladá z troch častí, kde z podesty vyrastá obdĺžniková šesťbloková základňa, do ktorej je vrazení masívny klin. Na pohľadovej užšej strane klinu je zakreslený monumentálny legionársky meč s listovou čepelou, symbolizujúci odpor voči okupantom, a v hornej časti nedeifikované datovanie. Predpokladám, že na zadnej, vonkajšej strane mali byť návrhy na vysekané nápisy: „Sláva

a večná pamäť padlým hrdinom“ atď. Celkovo sa pomník vyznačuje zvláštnym monumentálnym purizmom. Co je však ďalej mimoriadne zaujímavé na tomto návrhu, je to, že jeho autorom je jeden z najvýznamnejších predstaviteľov modernej architektúry na Slovensku, architekt Arthur Szalatnai (Slatinský).

Projektoval so zretelom na nadčasové umenie

Architekt Slatinský sa narodil 11. februára 1891 v Slatine nad Bebravou v židovskej rodine roľníka Mórica Schlesingera a Berty. Počas 1. svetovej vojny prežil boje na talianskom a francúzskom fronte, kde spoznával tamojšiu architektúru. V roku 1918 absolvoval Technickú univerzitu v Budapešti a odvtedy pôsobil v Bratislave ako

samostatný projektant. Schlesinger sa radí medzi popredných avantgardných slovenských medzivojnových architektov. V roku 1945 sa vyhol deportácii a na

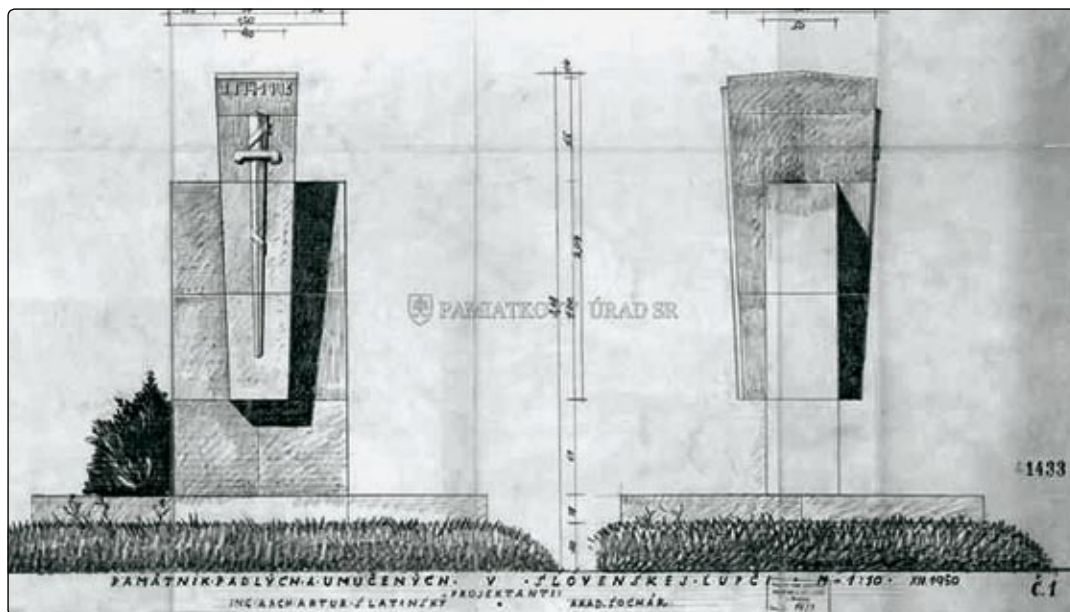
konci vojny sa skrýval pred nacistami v Bratislave. Po vojne sa stal členom komunistického strany. V rokoch 1948 – 1951 navrhol spolu so sochárom Jozefom Pospíšilom Pamätník SNP na Jankovom vršku. V rokoch 1951 – 1957 navrhol renováciu kaštieľa v Diviakoch. V 50. rokoch pracoval na územných plánoch mnohých slovenských miest. Zomrel 10. novembra 1961 v Bratislave, kde je aj pochovaný. Jeho diela našli pozoruhodnú odozvu nielen u nás, ale aj v mnohých svetových odborných časopisoch. Je veľká škoda, že práve jeho návrh pomníka pre Slovenskú Lupču nebol realizovaný. Ako už bolo spomenuté, postavené boli pomníky s ideologickejšim podtextom, ale s odstupom času s nižšou umeleckou hodnotou, ktorá je dôležitá pre kultiváciu priestoru, v ktorom je dielo inštalované.

Nezabudnime!

Hrdinský dvojmesačný odpor a obeť povstania si zaslúžia našu úctu a pripomenutie toho, že naši starí a prastarí otcovia a matky položili svoje vlastné životy za ideál pravdy a lepšej budúcnosti ďalších generácií. Aj vďaka Lupčianskym pamätníkom nezabudneme na účastníkov bojov a tých, čo padli aj v okolitých horách od augusta 1944 až do marca 1945, keď bola Slovenská Lupča oslobodená spod jarma nacistickej nadvlády.

Vladimír Homola

Fotografie: archív Pamiatkového úradu SR a archív Artura Szalatnai

► Pokračovanie z 1. strany

To je neskutočné číslo! Je to odbor mimoriadne činný, a viem, že aj jeho absolventi sú úspešní. Veď spomeňme napríklad Richarda Bacíka, ktorého výstava prác zdobí priestory ZUŠ-ky aj dnes.

Je to naozaj mimoriadne talentovaný absolvent výtvarného odboru. Umiestnil sa tohto roku na 1. mieste v rámci celoslovenskej súťaže s názvom V Ríši divov VIII v kategórii 12 -15 ročných výtvarníkov, kde bola téma Cestovanie v čase, a deti mali svojimi dielami ukázať, ako vnímajú minulosť, súčasnosť alebo budúcnosť svojím umeleckým videním.

Prekrásne kúsky, bola som veľmi prekvapená, keď som si ich prezerala na chodbách a v koncertnej sále, a veľmi odporúčam prísť na návštevu do ZUŠ a vhlbiť sa do tohto „detského“ sveta, ktorý podvedome núti súčasníka premýšľať v rôznych spektrách a vrstvách. Akoby ich autor ani nebol dieťaťom.

Naozaj, je talentovaný. Ide na strednú školu, ale stále by rád pokračoval na II. stupni u nás, ak mu to dovolia stredoškolské povinnosti gymnazistu.

Viem, že čo sa týka úspechov, nie je sám, spokojne menujte ďalších.

Veľmi pekné úspechy majú Adam Bartko s Mariánom Holbom v hre na gitare, ktorí získali na jeseň Bronzové pásmo v Prievidzi. Úspešní sú aj naši dychári, ktorí súťažili v Bojniciach v rámci celoslovenskej súťaže, a spomeň-

me napríklad aj môjho gitaristu Dominika Padúcha z Medzibrodu, ktorý práve v Prievidzi ešte pred pár rokmi vyhral celoslovenskú súťaž.

Avšak ZUŠ v Slovenskej Lupči nie je iba o jednotlivcoch. Je to aj kolektívne umenie a tým je nesporne tanečný odbor, a teda DFS Drienka.

Áno, v tomto roku to bol Istanbul, kam deti pod vedením Jany Krížovej cestovali na celosvetovú prehliadku detských folklórnych súborov. Vzhľadom na fakt, že hudobná zložka nemohla cestovať z objektívnych dôvodov, po prvýkrát v histórii si museli nahrávať hudobné podklady naši muzikanti v profesionálnom štúdiu v Môlči u Bošeločcov. Jednoducho, nebolo v našich silách na päť dní hudbu, a teda aj hráčov, ktorí vypomáhajú, vyslať s deťmi na toľko dní do Turecka. Ale zvládlo sa to veľmi pekne.

My sme v skutočnosti iba povrchnými pozorovateľmi, konzumentmi, prípadne nadšencami toho, čo vy ako ľudia robíte pre umeleckú výchovu drobízgu. Čo je v tom procese okrem zháňania financií, samozrejme, najťažšie?

Najťažšie je urobiť veľký koncert v kultúrnom dome, najmä kvôli kvalitnej a zložitej technike či technickému zabezpečeniu a rôznorodosti hudobných nástrojov.

Naozaj?

Áno, vždy je to náročné. V našom prípade to vždy zabezpečuje Ivo Petrik, ktorý bol nielen riaditeľom, ale aj zvukárom, alebo presnejšie, stále je pódiovým zvukárom. Jednoducho si to aj dnes vieme sami spraviť. Bývalé vedenie za pätnásť rokov vedelo zabezpečiť všetko tak, aby sme boli samostatní a sebestační zároveň. Šetríme tým peniaze.

Peniaze sú vždy hybným motorom a vzhľadom na možnosti obce a rodičov vždy zrejme aj budú nosnou témou prežitia umeleckých škôl na Slovensku. Ja ale viem, že vy nie ste ani náhodou náročnou inštitúciou. Skôr naopak, ste neuveriteľne skromnou zložkou, avšak silným prvkom veľmi podstatnej výchovy nášho drobízgu. Ako vlastne financujete svoju činnosť?

Predovšetkým sú to dane. Čiže, naše financovanie závisí od výnosu dane z príjmov fyzických osôb, ktoré dostávajú obce na školstvo. Obec je totiž zriaďovateľom základnej aj umeleckej školy a tie sú financované z prenesených kompetencií, ktoré škola dostáva mesačne na financovanie miezd, odvodov a prevádzky. Navyše sme

financovaní z originálnych kompetencií, čiže z podielových daní na základe poslancami schváleného VZN.

Vcelku nezrozumiteľný proces. Skúste to vysvetliť čitateľovi tak zrozumiteľnejšie.

Polopatisticky. No je tu stanovený takzvaný normatív na žiaka, iný v individuálnom vzdelávaní a iný v kolektívnej forme. Čiže, vzhľadom na okolnosti vieme približne, aké sú ročné náklady na vzdelávanie dieťaťa v danom odbore. So sumou oboznámime zriaďovateľa. A obec nám túto sumu pošle vo forme dotácie na jedného žiaka. O výške sumy ale rozhodujú poslanci a ak sú vzťahy dobré (smiech), celá suma putuje škole.

Samozrejme, faktory pri pre-rozdeľovaní sú rôzne, nie sú to len vzťahy. Často je to o efektívite hospodárenia, finančnom zdraví obce, rovnako ako aj o avizovaných poklesoch či prognózach v rámci vyplácania podielových daní zo strany štátu.

Áno, presne tak. Nikdy nevieme, ako bude.

Nie som si úplne istá. Stanovený normatív na jedného žiaka je teraz približne 2 000 EUR na rok a prispievajú aj rodičia.

Áno, odpoviem na druhú časť otázky - rodič prispieva ročne v individuálnom vzdelávaní 100 EUR a v kolektívnom 70 EUR. Tu treba vziať do úvahy, že dieťa často navštevuje obidva druhy vzdelávania. Okrem toho, reálne máme 1 500 EUR v individuálnom vzdelávaní a 560 EUR v kolektívnej forme. Z toho financujeme platy,

► nájom, energie a celé fungovanie školy.

Viem, že vám poslanci teraz na rokovaní obecného zastupiteľstva vyšli v ústrety a odsúhlasili vám financie vo výške 5 000 EUR na opravu klavírneho krídla, ktorá bola nad vaše možnosti. Ako hudobník a riaditeľ mi povedzte, čo to pre ZUŠ-ku znamená, „mať klavírne krídlo“?

Je to hudobné centrum ZUŠ. Je to mozog. Aj huslista sa na pódiu ladí podľa krídla, aj korepcie k iným nástrojom a spevu je potrebné hrať na koncertnom klavírnom krídle. Samozrejme je tento nástroj nevyhnutný pre žiakov klavírneho oddelenia našej ZUŠ. Jednoducho, je to kuchyňa ZUŠ. Naše klavírne krídlo bolo vyrobené v roku 1970 a odvtedy nebolo rekonštruované. Menili sa iba jeho mechanika, struny a ich uchytenie. Po rokoch však došlo do stavu, že kladivká sa absolútne zodrali a tým hrozilo znehodnotenie celého krídla. Nové by bolo vyšlo tak drahé ako dve autá, okolo 50 - 60 tisíc EUR. Rozhodli sme sa pre rekonštrukciu, ktorou sme poverili odborníka pána Lászla Vízmezga z Budapešti.

Myslím, že je čas načrieť do témy novínok a plánov v rámci ďalšieho fungovania ZUŠ-ky a jej rozvoja.

Ak máte na mysli organizáciu hudobných súťaží, tak áno. Radi by sme pokračovali aj inovovali. Ide najmä o dve súťaže. Prvá je v komornej hre našich žiakov. V rámci komornej hudby sa žiaci učia vzájomnému rešpektu a zodpovednosti za druhých. Dnes totiž

ťažný ročník za sebou. Tento rok by výkony mali byť hodnotené, a keďže máme dobré vzťahy s orchestrom a zborom Štátnej opery v Banskej Bystrici, sľúbili nám aj účasť v odbornej porote.

Vidím, že naozaj nepodceňujete kvalitu ani v tomto smere a hudba je v našej ZUŠ na vysokej priečke hodnotového rebríčka.

Naozaj chcem, a nielen ja, pokračovať, ale najmä udržať kvalitu, a to tak vo vážnej, ako aj v rockovej či jazzovej hudbe. Rozvinula sa nám pekná spolupráca so ZUŠ v Brezne, kde sa nám podarilo nadviazať dobré vzťahy s dychovým oddelením ZUŠ Brezno, ale aj účinkovať s breznianskou dychovkou. Našu skupinu dychových plechových nástrojov vedie pani učiteľka Renáta Soláriková.

Stále si myslím, že práca pedagóga pri výučbe dieťaťa v ume-

všeobecne funguje spoločnosť na systéme individuálnosti, a takto sú zodpovední za výkon všetci. Je to dobrý základ. A tá druhá súťaž sa týka spevákov. V spolupráci so ZUŠ Brusno máme už nultý nesú-

leckom smere je všeobecne nedocenená a počet učiteľov, a to nemyslím len našu ZUŠ, ale umelecké smery na Slovensku ako také, nie je dostatočný. O finančnom ohodnotení práce

ani nehovoriac. Viem, že platy po odpočítaní odvodov v číslom nepresahujú 800 - 900 EUR.

Áno. Celkovo financovanie školstva na Slovensku podľa normatívo je hlúposť. Ale žiaľ, je to fakt. O pridanej hodnote sa nediskutuje – a to znamená, že deti dostanú už v útlom veku vďaka

umeniu určitý hodnotový základ. Budujú si vkus, umelecké cítenie, a v určitom vnímaní to je aj prevencia voči závislostiam, pretože spokojne môžeme tvrdiť, že je to posledná učiteľská činnosť, ktorá môže svet informatiky vylúčiť. Deti sú samé za seba; navyše ich to učí vlastnej koncentrácii, ale aj pocitom úspechu za všetkých, a čo je dôležité, musia komunikovať priamo spolu medzi sebou, a nie cez internet a sociálne siete.

Dospeli sme k tomu, že sa vďaka nim prezentujeme len veľmi povrchným a ľahším spôsobom, ako niečím vlastným, čo vytvoríme.

Lebo čosi vytvoriť alebo dokázať trvá dlho. A to teraz nie je obľúbené. Pravdou je, že my, pedagógovia v umeleckej oblasti, sme ostali v tom sami a vôbec vo všeobecnosti sa prestalo o tom rozprávať. Komerčnosť valcuje a ľudia sa odnaučili hľadať hodnotu, alebo snažiť sa pochopiť samotného umelca. A to je, žiaľ, cítiť.

Zhovárala sa Erika Lamperová
Foto: archív (rk)

CIGÁNSKI DIABLI
JUBILEUM TOUR 40
ŠTEFAN Piciur BANYAK
špeciálny hosť:
Vanessa Šarközi
Vstupenky:
ticketportal
Bc. Hričovská Jana
obecná knižnica
Info: 0905 855 477 • 0903 507 623

SLOVENSKÁ LUPČA
11.11.24 • 18:00 • MKS Slovenská Lupča • vstupné 25€

SEDTA, arriva, Auto extra

Detské lupčianske príbehy

SLOVENSKÁ LUPČA – Je vsutku ľudskou vzácnosťou, keď stretnete rodáka, čo je ochotný pospomínať si na časy minulé, keď nepozdraviť sa staršiemu bolo takmer hriechom a úcta bola vštepenou súčasťou každého malého i veľkého obyvateľa komunity. O to vzácnejšie je, ak človek prejaví ochotu preniesť sa po rokoch do šibalstiev a verejne ukázať, že najmä jeho srdce ostalo v našej obci nadobro, hoci sám žije roky mimo nej. Taký je Ján Polóny, ktorý si chcel s nami zaspomínať naozaj tak echtovne - po „lupčiansky“: „Keď som písal Lupča bez mäkkého L, je to naschvál, lebo tak sa to volakedy vyslovovalo, celé som to písal tak po lupčiansky...“ Takže čítajme:

Ján Polóny, ktorého priatelia volajú Dedo.

Bežne sa kedysi „na predom“ dala stolička alebo lavica, posadili sa na ňu domáci vo svojom voľnom čase, ktorého zase nebolo veľa. Obyčajne to boli starší Lupčania a sledovali, čo sa robí na ľavo, čo na pravo, a kto ide „popodradu“ a s kým by sa dali do reči. Starí Lupčania sa rozprávali aj po maďarsky, a keď som išiel s mojou starou mamičkou po Lupči ako jej palica, na ktorú sa opierala, musel som vedieť, komu sa pozdraviť „kezét csókolom“ a komu „ruky bozkávam“. Pozdrav „dobrý deň prajem“ bol v mojom prípade neprípustný. Raz, keď som bol so starou mamičkou pri pánovi doktorovi Sokolovi, ktorý bol našim lupčianskym doktorom, tak som sa just pozdravil tako: „dobrý deň prajem,“ že čo to spraví. A spravilo! Po ceste domov a doma zvlášť bol riadny harmatanec, aké som vraj nevyhovované chlapča. Nuž čo, skúsil som.

Išiel som si oči vyočiť

Sused Holéczy piekol nielen pre Lupču.

Rád som ale s ňou chodieval oproti nám – do Fábrych, dnes je tam hostinec Tríbel. Hoci som ničomu nerozumel, o čom sa rozprávajú – lebo však maďarčina, rád som zatiaľ obdivoval poľovnícke zbrane a všetko, čo k tomu patrilo. Boli pripravené na zelenom zamate a okolo bol hrubý drevený vyrezávaný rám. V izbách boli tri takéto nástenky o rozmeroch 1,5 x 2 metre. Išiel som si oči vyočiť, ani domov sa mi veru nechcelo ísť. V nedeľu poobede sa lupčianski rodičia vybrali v tých najlepších šatách na „špacírplac“. Zvlášť si dali záležať, hlavne dievčatá, aby boli pekne vyfintené. Po hradskej chodilo málo áut a v nedeľu zvlášť, takže sa nebolo treba okolo seba obzerať, či nás dačo zrazí. Hore Lupčou sa chodilo po pravej strane a potom späť po druhej. Keď sa rodiny oproti stretávali, nasledoval od pánov úctivý úklon, slušný pozdrav „ruky bozkávam“ a páni na znak úcty zdvihli z hlavy aj svoje

klobúky. Nasledovala aj krátka konverzácia, veď počas týždňa nebolo kedy.

Nebola to nadávka

Nechudo. Chodilo sa do práce a po práci sa robilo okolo domu a išlo sa aj na pole. Stávalo sa, že keď som prišiel zo školy domov, našiel som na stole v kuchyni lístok, kde bolo napísané: „Najedz sa, zober kárikku, motyku, a stúpaj do Hrmova, a nie že sa niekde zastavíš.“ Išiel som popri Lupčici, kde sa kúpali chlapi, a ľúto mi bolo, že nemôžem byť s nimi. Ale predsa sa niekedy podarilo, lebo sme si pri dome, kde bývali Oravcovci, spravili z kamienka a drnov malý múr a hladina v Lupčici bola vyššia, dalo sa i plávať. Naučil som sa i ja tu. Ale vrátim sa k tej práci a poliam. Mali sme oranisko za domom, ďalšie v Hrmove a na Klinčoku, ktoré boli za štrekou pri Hrone, na Záhumní, kde sme mali lúku, a tam veľa stromov so slivkami, aj pri Zastranom krúhu. To nie je ale nadávka. Za Lupčou pri Podskale naľavo bolo oranisko, ktoré mali viacerí Lupčania, a tam bol iba jeden krík, kde všetci chodili „oné...“, preto ten názov.

Chodilo sa na zámok

V nedeľu sa často chodilo na prechádzky na zámok – nevolali sme to vtedy hrad – a tam sa išlo buď po ľavej strane po ceste, kde sme hore obdivovali, ako na svojich poličkách rehoľné sestričky, ktoré bývali na zámku, pestujú zeleninu. Bol medzi nimi aj mních vpredu väčších rozmerov, a ten chodil s konským povozom na nákup dole do Lupči

do potravín. Alebo sme chodili na zámok po pravej strane hore skackatým chodníkom so zbradrlím, popri pivnici, ktorá dobre slúžila lupčianskym bryndziarom. Na tom chodníku som raz našiel korunu a odvtedy som chcel chodiť iba tade. Chodilo sa aj na Mlynčok. Ale z tých zákrut išiel strach a rodičia nás nespustili z očí, lebo raz sa tam zabil jeden na motorke. A tá istá obava bola aj zo zákruty na Zábřeží smerom von z Lupči pri odbočke Za Denacú, aj tam sa zabil jeden Lupčan na skútri.

Škárkou sme sa pozerali

Ako malý chlapec som aj ja zavše sedával pred našou veľkou drevenou bránou. Pravda, ak som momentálne nerobil zlobu. Pozoroval som aj ja, čo sa deje, kto ide, a vidieť po hradskej ísť auto bol naozaj zážitok, hoci to bola hlavná hradská na Brezno. Vtedy chodili autá, ktoré ešte nemali smerovky ako dnes, ale mechanicky sa vedľa šoféra vysúvali do boku v podobe malej žltej paličky. Každému okoloidúcemu som sa musel prevažne slušne pozdraviť, lebo hneď by sa to bolo donieslo do uší rodičom, v horšom prípade mojej starej mamičky, ktorá bola u nás hlavou rodiny. Keď sme videli ísť po hradskej konský povoz, ktorý bol zakrytý poloblúkovou plachtou, hneď sme boli pod bránou a iba úzkou škárkou sme sa pozerali, lebo to boli haličskí cigáni, ktorí „kradnú deti“. Keď sme zase počuli kričať „Hrnce plááátať, droóótovať“, tak sme zase utekali do dvora povedať rodičom, či netreba dačo zalátať. Čudoval som sa, že aby hrnčiar zalátať malú dierku na plechovom hrnčeku či rajnici, kirnerom spravil ešte väčšiu dieru a potom dal malý pliešok z jednej aj z druhej strany, a až potom to spolu zanitoval malým hámríkom. Sem-tam do Lupči prišiel aj jeden ujo z Podkoníc. Volali sme ho Šťastný, lebo sa vždy na nás, deti, usmieval. Veľkú radosť nám deťom spravil, keď z plátenného vaku vybral červené jablčko, do ktorého malým vreckovým nožíkom vyrezal kvietok alebo domček. Potom bolo aj ľúto zjesť takéto jablčko.

Ani bitka nepomohla

Ako deti sme sa v zime chodili sánkovať na Plac pri benzínovej pumpe, ktorú obsluhovala pani Draková – sestra pani učiteľky

► Pálešovej, ktorá mi bola triednou učiteľkou. Na tom Placi stojí teraz CBA Supermarket. Ale ako starší sme sa potom chodili lyžovať aj na Hôrku za cintorín. Lyže mi urobil môj tatík z jaseňového dreva a maľoval som ich sviečkou, aby nelepilo. Zle bolo, keď bol mokrý sneh. Vtedy sa mi mokré špice na lyžiach vystreli. Oproti nám býval starý pán Koróny, ktorý bol hluchonemý. Keď sme ho ako deti videli na druhej strane hradskej, a že bol k nám otočený chrbtom, dľaňou sme si pošúchali popod krk, ako keby sme sa boli chceli podrezať, a potom sme obidvomi rukami spravili krídla, ktoré napodobňujú letiaceho vtáka. Pointa bola v tom, že starý pán chcel zarezať domáce holuby, ktoré mu uleteli, preto mal z toho posmech. Veľmi mi zakazovali rodičia robiť si takéto žarty zo starého človeka, ale mňa to stále voľako priťahovalo a veľakrát som dostal za to aj poriadnu bitku, keď ma pri tom rodičia prichytili. Čo myslíte, pomohlo to?

Sfortielom majstra

Vedľa nás býval sused Ladislav Holáci, ktorý bol vynikajúci pekáč. Celé jeho podbránie sa len tak belelo, boli tam samé počty, kde sa na stene rávalo, koľko múky a za čo mu dovezli. Rád som sa chodil pozeráť, ako dobre vykysnuté cesto zo slamienky dáva na drevenú úzku lopatu s dlhou rúčkou a sfortielom majstra šikovne posúva na jeho miesto v rozpálenej peci. Musel tromi schodíkmi zostúpiť pod úroveň podlahy, kde bol otvor do peci, pretože pec bola vysoká a inakšie by sa nebola spratala do pekárne pod strop. Dvierka do peci boli železné, ktoré sa dohora otvárali pomocou retiazok umiestnených po bokoch. Pri otváraní trochu škripali. Keď vybral chlebič z peci von, natrel ho kefou namočenou vo vode, aby kôrka bola fajná, chrumkavá. Takýto chlebič sme potom na veľkej dvojkoľosovej káre so zväšenými bočnicami previezli oproti do konzumu, kde robila pani Polóňová od Cukrášov, naša rodina, aj keď z tretieho koleňa. Nám sa to ale rávalo. Ľudia, aj osem ich bolo, postavili sa do šôru, a dvojkoľosové chlebičky, ktoré rukami boli pritlačené k sebe plochou stranou, hádzali smerom do obchodu, kým neskončili v regáli. Povolil by to dnes hygienik?

Teplé sme ich pojedli

Sused Holáci piekol nielen pre Lupču, ale aj pre dediny v okolí.

Mnišky zo zámku pomáhali dedinčanom.

Keď som v piatok poobede začítal vôňu, že sa dačo pečie, hneď som vedel, že to už nie je chlieb, ale sused pečie koláče na svadbu. Vyšiel som na seno v humne a zapískal na jeho syna Michala – môjho rovesníka, ktorého sme volali Lubo, aby to krajšie znelo. On otcovi potiahol čerstvý tvarožník s hrozičkami a taký teplý sme ho potom spolu na sene zjedli. A nikdá nám nič nebolo, aj keď sme ho zjedli teplý. Mali slepého koňa Keša. Jeho synovia, odo mňa starší – Janko a Juraj – ho zvykli zapriať, keď potrebovali doviezť alebo odviezť čosi ťažké. Na zapriať som sa vždy rád pozeral cez miedzery pomedzi hrady, ktoré oddeľovali naše dvory. Keď už ťahali voz po ich dvore, veľmi to horkotalo, lebo celý dvor bol vydláždený obľými kameňami. Aj som sa ich pýtal, ako ten kôň môže ťahať, keď nevidí. Ale oni mi vysvetlili, že Kešo reaguje na liace, ktorými ho ovládajú. Tomu sa hovorí dôvera!

Kino – vlni boli!

Keď som mal dvanásť rokov, môj tatík, ktorý robil v Prototypu, zobral ma na 1. mája do Bystrici. Išli sme na autobuse, ktorý mal motor pod šoférom vysunutý dopredu, spomínané vysúvacie smerovky a drevené dvere. Keď sme prišli na veľkú železničnú stanicu, kde bolo hlavné zhromaždisko, odkiaľ sa potom pohol sprievod, tatík mi kúpil za korunu žemľu. Nevedel som prísť k slovu. Môj tatík kvôli mne obetoval korunu! V čase, keď sme zavše spolu išli v Lupči na futbal – keď za Lupču chytal Dano Giláni a útočníkom bol Paľo Iskra – chodili sme iba na druhý polčas. Lebo vtedy sa už neplatilo. Nečudo, tatík, ktorý bol debnárom, prišiel o remeslo, a potom, po dlhej dobe, ho za sústružníka zobral pán Noga, ktorý bol majstrom obrábacích kovov v Prototypu. Aj keď tatík ako 40-ročný začínal ako učeň, svojou poctivou prácou sa vypracoval

na najvyšší stupeň ako vývojový sústružník. Mali sme teda iba jeden príjem, mamička bola domáca, ktorá vyopatruvala „iba štyroch starých ľudí“. V sobotu sa ešte pracovalo a ja som bežne chodil tatíkovi zaniest v kandličke obed do Prototypu. Pustili ma bez dozoru až do jeho dielne, kde som pri sústruhu obdivoval spálené špony rôznych farieb, ktoré vznikli pri opracovaní železa. Raz som prišiel zo školy domov a traslávym hlasom som povedal: „Prosím si korunu.“ „Načo zase?“ „Ideme so školou do kina.“ „Ved ste vlni boli...“ znela odpoveď. Nuž, aj taký bol život. Keď som bol starší, občas som zašiel na pieskolom za Pod skalu. Kopal tam starší pán z Podkoníc. Volal sa Šándor. Bol mohutnej postavy a zvlášť som si všimol jeho hrudník, ktorý bol oproti telu viacej vyvinutý. Porobil si z hrubých frošť také lavičky podoprené drevenými kolmi, aby sa dostal aj na neprístupné miesta. A veru, stalo sa aj to, že keď sa nad ním odtrhol väčší kus piesku, že ho aj zavalilo. Aj keď ten pieskolom bol v závetrí a ďalej od hradskej, chvála Pánu Bohu ho niekto počul volať o pomoc a vyhrabal ho.

Tak to sú len malé čriepky z mojich chlapčenských liet, ktoré sú nezmažateľne vryté v mojom srdci. Najdôležitejšia udalosť v mojom chlapčenskom živote sa však stala v júli v roku 1968, keď som uveril v Pána Ježiša Krista ako svojho osobného Pána Spasiteľa! Potom môj život nabral úplne iné obrátky! Ale aj keď už 48 rokov bývam v Banskej Bystrici, stále sa považujem za Lupčana, bez mákneho L - a som na to celkom hrdý.

**Prerazoval Ján Polóny
Spracovala (ela)**

Susedova pec - k dvierkam sa zostupovalo po troch schodoch.

Andrej Šustek najmladší – signatár Pittsburskej dohody

SLOVENSKÁ LUČA - Pittsburská dohoda z 30. mája 1918 bola bezpochyby základným pilierom pre vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov. Cesta, ktorá k nej viedla, bola dlhá a trnitá, plná nezlomnej vôle českých a slovenských exulantov v USA, ktorým osud rodnej vlasti nebol ani za morom ľahostajný. Až prišiel dlho očakávaný cieľ a tí najzaslúžitejší zo zaslužilých túto dohodu spečatili svojimi podpismi. Boli to osobnosti, o ktorých sa hovorí a píše ešte aj dnes, no aj osobnosti, o ktorých sa mlčí, respektíve, nevie sa o nich takmer nič. Nuž, a medzi tieto druhé osobnosti patrí aj slovenskolupčiansky rodák Andrej Šustek najmladší (obr. 1). Takže nemlčme a odhaľme tajomstvá slovenskolupčianskeho rodu Šustekovcov, i Andreja samotného, tajomstvá ukryté na zažltnutých stránkach dárnych dokumentov.

muela Fabriciho a Zuzany Czochiu-sovej. Nás však bude viac zaujímať jeho starší brat Andrej.

Matka hudobného skladateľa

Andrej sa narodil 29.12.1801, vyučil sa za zámočníka a dňa 8.11.1826 si zobral za manželku Zuzanu, narodenú 4.12.1806 v Slovenskej Lupči, dcéru Jána Muránskeho a Zuzany Jamriškovej. Manželia mali veľa detí, medzi nimi aj dcéry Zuzanu a Máriu, no a synov Andreja a Daniela. Dcéra Zuzana, narodená 2.10.1832, sa dňa 20.5.1850 vydala za mlynára Jozefa Oravského, narodeného 14.3.1828 v Slovenskej Lupči, syna Jána Oravského a Rosiny Terenovej. Z ich detí spomeňme aspoň dcéru Viktóriu, ktorá bola manželkou slovenskolupčianskeho farbiera Ľudovíta Kusého.

Mária, dcéra Andreja a Zuzany, narodená 5.1.1843, sa dňa 18.1.1877 vydala za Samuela, na-

teľa Tibora Andrašovana.

Vydal sa na vandrovku

O Andrejovi a Danielovi, synoch Andreja Šusteka a Zuzany Muránskej, sa toho napísalo už dosť aj na stránkach Lupčianskych zvestí, tak aspoň niečo nové, čo sa mi časom podarilo zistiť. Daniel sa narodil 17.1.1846, a keď mal jedennásť rokov, zomrel mu otec. Hoci v tom čase už navštevoval nižšie evanjelické gymnázium v Banskej Bystrici, štúdium musel z finančných dôvodov zanechať a vyučil sa za stolára. Na odporúčanie staršieho brata Andreja sa vydal na vandrovku, aby získal skúsenosti v cudzom svete. Jeho cestopisné črty vychádzali v Lichardovom Obzore a čitatelia si ich veľmi obľúbili. Koncom roka 1872 pricestoval za „Veľkú mláku“, usadil sa v Chicagu, no a keď sa tam 17.11.1875 oženil s Barborou, dcérou českého migranta a obchodníka Václava

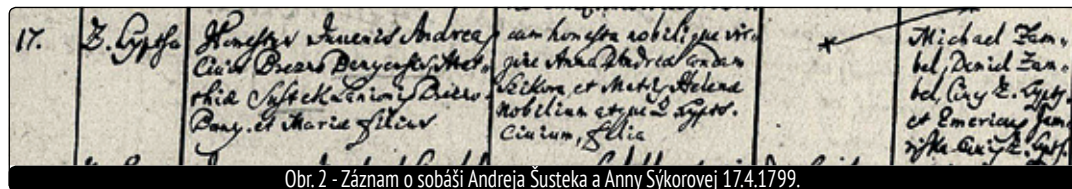

Obr. 1 - Andrej Šustek 1871 - 1934

Danielov brat Andrej sa narodil 28.10.1840. Po završení základného vzdelania študoval na reálnom gymnáziu v Banskej Bystrici. Keď mu v roku 1855 zomrel otec, na ďalšie štúdium nebolo ani pomyslenia, keďže bolo treba pomáhať matke a mladším súrodencom. Vyučil sa za umeleckého zámočníka, stal sa uznávaným majstrom a o jeho výrobky mali záujem najmä bohatí banskobystrickí mešťania. Ozdobné zámky, kľučky, pánty či zábradlia, ktoré vznikli pod jeho rukami, možno ešte aj dnes zdobia ne jeden tamojší honosný dom. Veľkou záľubou Andreja bolo ovocinárstvo. Štepy ovocných stromov mu až z Osijeku posielal jeho priateľ a príbuzný, národný buditeľ Ivan Branislav Zoch. Andrej Šustek bol však najmä vynikajúcim osvetovým pracovníkom. Okrem Ivana Branislava Zocha sa priatelil a spolupracoval aj s Jozefom Škul-tým a Svetozárom Hurbanom Vajanským. Satirickým perom prnieroval spoločenské nešváry, jeho články boli publikované v rôznych národných časopisoch a novinách. Andrej sa priam zamiloval do neďalekého Hladľa, do ťažko skúšaného tamojšieho ľudu, ale aj do osobitého hľadského nárečia, a práve v tomto nárečí napísal množstvo satirických článkov.

Ducha neuháňal, ale oživoval

Andrej Šustek sa pred rokom 1871 oženil s Karolínou, narodenou 30.10.1846 v Brezne, dcérou tamojšieho mestského archívára Daniela Rástockého a Karolíny Pa-uerovej. Manželia mali štyri deti - synov Andreja (hlavnú postavu nášho rozprávania), Jána a Daniela a dcéru Máriu. Keď otec rodiny dňa 4.9.1915 zomrel, vyššie spomenutý Svetozár Hurban Vajanský k jeho úmrtiu napísal dojímavý nekrológ, ktorý sa oplatí citovať: „Šustek bol samouk, remeselník a hospodár, ktorému neobyčajný talent vtisol

Obr. 2 - Záznam o sobáši Andreja Šusteka a Anny Sýkorovej 17.4.1799.

Bolo to 2.7.1734, keď sa v rodine breznianskeho mäsiara Michala a Zuzany Šustekovcov narodil syn Matej. Aj Matej sa vyučil za mäsiara a dňa 14.11.1762 si zobral za manželku Máriu, narodenú 6.12.1728 v Brezne, dcéru Andreja Lojka a Márie. V čase sobáša už bola Mária vdovou, preto ten väčší vekový rozdiel. Manželia žili v Brezne, mali viacero detí. Medzi nimi sa im 15.6.1773 narodil syn Andrej. Keď mal Andrej desať rokov, zomrel mu otec. Nepokračoval v mäsiarskom remese svojich predkov, vyučil sa za krajčira a šťastie išiel hľadať do Slovenskej Lupče. Tam sa aj oženil a založil slovenskolupčiansku vetvu rodu Šustekovcov. Jeho manželkou sa dňa 17.4.1799 stala Anna, narodená 26.9.1776 v Slovenskej Lupči, najstaršia dcéra zemana Andreja Sýkoru a Heleny Czambelovej (obr. 2). Manželia mali viacero detí, medzi nimi aj synov Michala a Andreja. Michal, narodený 29.3.1812, mal za manželku Esteru, dcéru Sa-

rodeného 5.1.1846 v Slovenskej Lupči, syna Samuela Czambela a Zuzany Filipčovej. Samuel Czambel a Mária Šusteková mali okrem iných detí aj dcéry Máriu, ktorá bola manželkou Ondreja Andrašovana a matkou hudobného sklada-

Obr. 3 - Daniel Šustek - kresba z roku 1887

Fošinbauera, bolo rozhodnuté, že Chicago sa stane jeho domovom natrvalo.

Vlastník viacerých patentov

Daniel začal po príchode do Chicaga pracovať v stolárskej dielni na výrobu nábytku, kde si svojou zručnosťou a nápadmi rýchlo získal rešpekt. O pár rokov už mal vlastnú dielňu na vyrezávaný nábytok a v tejto oblasti bol vlastníkom viacerých patentov. Veľmi zbohatol a veľkú časť peňazí investoval do kúpy farmy, kde chcel založiť čisto slovenskú osadu z prichádzajúcich imigrantov, čo sa mu však nepodarilo. Daniel Šustek aktívne pôsobil v rôznych krajanských spolkoch, bol spoluzakladateľom Matice slovenskej v USA. Zomrel 13.3.1927, jeho manželka Barbora skonala 26.4.1929. Pochovaní sú v Chicagu (obr. 3, 4).

Satirickým perom na nešváry

do ruky spisovateľské pero. Naozaj spisovateľské, originálne, svieže a užitočné. Mal humor, tu i tu sarkazmus, nie krvavý, ale zato ostrý, štiplavý. Ducha neuháľal, ale oživoval, smutným stránkam nášho stiesneného života vedel pridať blesk nádeje. Bavil v prvom rade, ale vždy vysoko mravným duchom, pozitívnym, tvoriacim, zhromažďujúcim a nerozptyľujúcim spôsobom.“

Za strýkom do Chicaga

No a konečne sme pri hlavnej postave nášho rozprávania, pri Andrejovi Šustekovi najmladšom. Narodil sa 27.11.1871, vychodil sedem tried základnej školy, a podobne ako otec a starý otec, aj on sa vyučil za zámočníka. Keď v roku 1887 navštívil v Slovenskej Lupči Daniel Šustek svoju staručkú mamu a súrodencov, s bratom Andrejom sa dohodol, že ten mu pošle do Chicaga na vandrovku staršieho syna Andreja a neskôr aj mladšieho Jána. Stalo sa, o ďalšom živote oboch bratov bolo rozhodnuté. Andrej prišiel do Chicaga v roku 1889, ubytoval sa pri strýkovi a zamestnanie našiel vo firme na výrobu mechanických zariadení. Popri zamestnaní aj večerne študoval v tamojšej škole pre mechanikov. Andrej sa rýchlo zaučil, už o pár rokov sa stal popredným zamestnancom firmy. Ba majiteľ ho poveril, aby v blízkej podnikovej predajni predvádzal zákazníkom výroby.

Jeho kamerou nakrútili Jánošíka

V roku 1895 sa do Chicaga pristahoval známy herec a podnikateľ Wiliam Selig, a to s cieľom vybudovať filmové štúdio. Mal už vymys-

Obr. 4 - Hrob Daniela Šusteka a manželky v Chicagu

Obr. 5 - Filmové štúdio Selig Polyscope Company

lený aj jeho názov, štúdio sa bude volať Selig Polyscope Company, avšak čo s takým cieľom, keď mu chýba zručný mechanik, schopný vyrobiť kameru (obr. 5). No a tak sa Selig na viaceré odporúčania obrátil práve na Andreja Šusteka. Rozpovedal mu svoj podnikateľský zámer a opýtal sa ho, či by s ním do toho išiel. Andrej si spomenul, že kdesi má uložené výkresy kinetoskopu bratov Lumiérovcov, získané od istého obchodníka

z Európy, pre ktorého vyrábala rôzne špeciálne súčiastky, a tak súhlasil. Podľa výkresov a vlastných konštrukčných nápadov vyrobil kameru, ktorou spoločne s majiteľom filmového štúdia už v roku 1896 nakrútili prvý hraný film pod názvom Tramp a pes. Andrej s majiteľom štúdia aj naďalej spolupracoval, vyrábala stále dokonalejšie kamery a iné technické zariadenia vrátane premietacích. Bol autorom množstva vynálezov a vlastníkom viacerých patentov v tejto oblasti. Neskôr sa osamostatnil a založil vlastnú firmu na výrobu filmových kamier a premietacích zariadení. Zaujímavosťou je, že kamerou značky Schustek, vyrobenou v jeho firme, bola v roku 1921 nakrútená jedna z dvoch verzií filmu Jánošík.

Založil v USA Slovaktown

Po príchode do Ameriky sa Andrej, podporovaný strýkom Danielom, hneď zapojil do činnosti krajských spolkov. S mladším bratom Jánom, ktorý prišiel do Chicaga v roku 1891 a neskôr bol notárom, už v roku 1892 spoločne založili prvý Slovenský Sokol v USA. Pôsobil v najuznávanejšom krajskom spolku Slovenská liga a v roku 1894 spoločne s Václavom Rovniakom založili prvú a do dnešných dní jedinú slovenskú

osadu v USA pod názvom Slovak (Slovaktown), čím bol splnený sen Andrejovho strýka Daniela (obr. 6). Postupne spolupracoval aj s českými krajskými spolkami v USA, jeho osvetová činnosť sa stupňovala počas prvej svetovej vojny, keď sa už začalo výrazne pomýšľať na spoločný štát Čechov a Slovákov. Táto činnosť a snaha slovenských a českých krajských pracovníkov vyústila do Pittsburskej dohody z 30.5.1918, pod ktorou nemohol chýbať ani podpis Andreja Šusteka (obr. 7).

Boj za spoločný štát

Pittsburskou dohodou sa však boj za spoločný štát neskončil a Andrej sa už začiatkom júla 1918 zúčastnil na rokovaní v Bielom dome s americkým prezidentom Wilsonom, kde bola podpísaná Deklarácia o budúcom Československu. Za slovenskú stranu sa na rokovaní okrem Andreja Šusteka zúčastnili predseda Slovenskej ligy v USA Albert Mamatej, Ján Jenček a reverend Jozef Murgaš, rodák z Tajova. No a keď začiatkom februára 1919 bola v Chicagu založená Československá obchodná komora, Andrej Šustek sa stal jej finančným tajomníkom. Čo sa týka súkromia Andreja Šusteka najmladšieho, zlom nastal 30.9.1905, keď sa oženil s Annou Kiefferovou, dcérou slovenských emigrantov, s ktorou mal tri deti - dvoch synov a dcéru. Andrej Šustek zomrel 27.11.1934 v Chicagu, kde bol aj pochovaný. No a to je už všetko, verím, že vás z môjho rozprávania aspoň niečo zaujalo.

Jano Balkovic, 2024
Foto: archív autora

Obr. 6 - Osada Slovaktown v USA

Obr. 07 - Pittsburská dohoda 30.5.1918

Letnú sezónu na hrade Ľupča spestril bohatý sprievodný program

SLOVENSKÁ LUPČA - Hrad Ľupča sa každý rok teší rastúcemu záujmu verejnosti. Aj počas nedávno skončeného leta prešli bránami stredovekej pamiatky stovky návštevníkov, ktorí mali možnosť preniesť sa na malú chvíľu do histórie a zoznámiť sa so životom v dávnej minulosti. Zároveň sa potešili sprievodným podujatím, ktoré ešte viac spestrili hlavnú turistickú sezónu. Sokoliari, nočné prehliadky, operné zoskupenie La Gioia či festival Dračie dni boli naozajstnými lákadlami, o čom svedčia i kladné ohlasy návštevníkov.

Ak nazrieme do štatistík, počas prázdninových mesiacov zavítalo na hrad o niečo menej návštevníkov ako vlni. Dôvodom bolo mimoriadne teplé počasie, ktoré ľudia využívali najmä na dovolenky v zahraničí a pobyty pri vode.

Nájdeme aj turistov z exotiky

Počas júla a augusta prišlo na hrad 12 615 návštevníkov, najmä zo Slovenska. Ďalej išlo o turistov z Českej republiky, Maďarska, Poľska a Ukrajiny. V zozname však nájdeme aj zástupcov z exotických krajín. Zahraniční turisti oceňujú výklad v anglickom jazyku, menej zdatným v angličtine padlo vhod vytlačené sprievodné slovo s dôležitými informáciami o hrade v ich rodnom jazyku. Hrad bol počas najhorúcejších dní príjemným miestom na schladenie. Hoci počas leta išla krivka návštevnosti mierne nadol, celkový počet turistov za kalendárny rok neustále rastie. Mimo letných prázdnin zaznamenávame rekordné čísla, čo v minulosti nebolo obvyklé.

Positívna spätná väzba

Turisti oceňujú nielen živú obnovu hradu, ale tiež snahu byť bližšie k návštevníkom, a to zavedením dvojokruhového systému prehliadok. Vlnajšiu novinku sme tento rok ešte viac vysperkovali a dolaďili sme všetky detaily. Rozdelili sme prácu na lektorskú úseku, čím sa stalo plnenie úloh efektívnejším. Ukázalo sa, že prehliadka dolného hradu bez komentovania sa tiež teší veľkej obľube. Oceňujú

ju najmä mamičky s deťmi, imobilní hostia, ale aj cyklisti. Ľudia tak prichádzajú ešte vo väčšom počte, poprechádzajú sa po nádvorí, pokochajú sa výhľadmi, vychutnajú si kávičku a spokojní odchádzajú, alebo si dokúpia vstup na komentované prehliadky horného hradu. V minulosti sme tieto skupiny návštevníkov strácali. Pozitívnych ohlasov z radov návštevníkov je čoraz viac. Pravidelne čítame odkazy v návštevnej knihe, ale aj recenzie na internete. Ľudia vyzdvihujú bezplatné parkovanie, otváracie hodiny, možnosť občerstvenia na nádvorí hradu, ale aj čisté toalety.

Sokoliari i hudobné vystúpenie Súčasťou prázdnin na hrade bývajú každý rok i sprievodné aktivity. Tohtoročné leto spestrili nočné prehliadky, o ktoré je vždy veľký záujem. Návštevníkov potešil aj koncert Pod hviezdami, na ktorom sa im predstavilo operné trio La Gioia, ktoré si pripomenulo 15. výročie svojho založenia. Najvyššiu návštevnosť sme zaznamenali počas vybraných nediel, keď sa na hrade predstavili sokoliari zo zoskupenia BIATEC. Ľudia mali možnosť zoznámiť sa s históriou sokoliarstva a životom dravcov. Videli unikátne ukážky spolupráce medzi človekom a divokým vtákom, pričom ide o prastaré umenie, ktoré na hrad od nepamäti patrí. Náv-

števníci sa razom ocitli v stredoveku a ich odozva bola aj v tomto prípade veľmi pozitívna.

Vydarená bodka za letom

Záver leta patril rodinnému festivalu Dračie dni, ktorý vznikol v rámci spolupráce so združením ArsFestiva. Išlo o originálne predstavenie, inšpirované tradičnými rozprávkovými motívmi. Pritomní ocenili herecké výkony Mareka Igondu, Anikó Vargovej či Ivany Kološovej. Po hlavnom dejstve objavovali najmenší návštevníci kráľovské komnaty – rytiersku, tanečnú, bylinkovú, rébusovú a kaukliarsku. Ukrývali sa v nich rôzne úlohy a za ich splnenie deti dostali zaklínadlá, ktoré neskôr použili pri vystúpení. Zároveň získali medaily a udelené im boli historické rády. Deti mali k dispozícii aj kreatívny kútik, omaľovánky a penové hračky a s drakom Arnoštom sa mohli odfotiť. Vytvorené boli oddychové zóny, ale i vodná para na osvieženie. Nechýbalo chutné jedlo – langoše, palacinky, grilované klobásky či osviežujúce nápoje. Každý návštevník si rozhodne prišiel na svoje. Ďakujem za profesionálny prístup, flexibilitu a cit pre detail cateringového tímu a aj ďalším partnerom festivalu na čele s obcou Slovenská Ľupča. Ďakujem aj Oblastnej orga-

nizácii cestovného ruchu Stredné Slovensko za propagáciu akcie. Celkovo zavítalo na Dračie dni 1 400 návštevníkov. Len pre zaujímavosť, hostí, ktorí prichádzajú na sprievodné podujatia, nezapočítavame do celkovej návštevnosti hradu, čiže jeho bránami prejde ročne ešte viac ľudí, ako uvádzame v oficiálnych štatistikách.

Sezóna pokračuje aj na jeseň. S príchodom jesene sa sezóna na hrade Ľupča nekončí. Do 30. septembra si môžu návštevníci v rámci komentovaných prehliadok pozrieť výstavu maliarky Andrey Gedl. V jesenných mesiacoch bude sprístupnený dolný hrad bez komentovanej prehliadky, a to každý deň okrem pondelka. Počas všetkých víkendov a sviatkov až do konca novembra poskytujeme návštevníkom aj lektorský výklad v hodinových intervaloch počas otváracích hodín.

Nadväzujú spolupráce

Hrad Ľupča sa aj vďaka systematickej obnove a aktivite vedenia akciovej spoločnosti Železiarne Podbrezová stáva čoraz populárnejším. Už teraz eviduje správa hradu viacero organizovaných skupín detí, študentov a dôchodcov, ktorí sa vopred nahlasujú na prehliadku. Okrem toho prebieha aktívna komunikácia s kultúrnymi referentmi okolitých zariadení. Veľmi dobrú spoluprácu máme s kúpeľmi Brusno, ktoré pravidelne organizujú pre svojich hostí dopravu na hrad minibusom a následnú návštevu pamätihodnosti v obci Slovenská Ľupča. Dá sa očakávať, že vlnajšia rekord v počte návštevníkov bude opäť prekonaný. V uplynulom roku prišlo na hrad viac ako dvadsaťpäťtisíc ľudí. V tomto roku zaznamenávame stúpajúcu návštevnosť i väčšie tržby z predaja suvenírov. Aby som bol konkrétny, v prvom polroku, teda od marca do júna, prešlo bránami hradu až 9 181 návštevníkov, čo bolo približne o 2 600 viac ako vlni. Z týchto čísel sa všetci tešíme a veríme, že v novembri budeme môcť skonštatovať, že rok 2024 bol pre hrad Ľupča ďalším rekordným.

Vladimír Homola,
kastelán hradu Ľupča
Foto: archív hradu

Spomíname

„Tam niekde v dialke je mesto nebeské, to miesto, kde znejú spevy anjelské. Dni utekajú, roky pribúdajú, no v srdciach našich spomienky na teba zostávajú...“

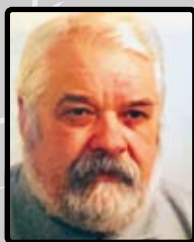
Dňa 24.8.2024 sme si pripomenuli dvadsať dlhých rokov odvedy, ako nás

Ján Lakomčík

navždy opustil. Za tichú spomienku a modlitbu ďakuje manželka s deťmi.

Spomíname

„Očiam si odišiel, v srdci zostal...“

Dňa 11. októbra 2024 uplynul rok, čo nás navždy opustil

Igor Bobok.

Odišiel, ale jeho láskavé srdce bude biť v našich spomienkach navždy. S láskou a úctou si na neho spomínajú manželka Emília, syn Marek a dcéra Danka s rodinou.

Spomíname

„Hoci si odišiel, niet ťa medzi nami, v našich srdciach ostávaš a vždy budeš s nami...“

Prešlo už dvanásť rokov od smrti môjho milovaného syna

Petra-Etiena Zemana.

Navždy žiješ v našich srdciach, na všetko pekné, čo sme zažili, nezabudneme. S láskou spomína mamka Sylvia, sestry Aďka a Zuzka a synovci Miško a Dominik.

Spomíname

„Keby sa dalo do neba zavolať a povedať, ako veľmi nám chýbaš, ako smutno je nám bez teba. Keby sa dalo vrátiť čas, pohľadiť ťa, počuť tvoj hlas a stretnúť sa s tebou zas. Kytičku kvetov na hrob ti dávame, spokojný spánok ti prajeme a s úctou spomínáme.“

Dňa 30. júla sme si pripomenuli 5. výročie, čo nás navždy opustil náš milovaný manžel, otec a dedko

Miroslav Macák.

S veľkou láskou spomínajú manželka, dcéry a vnúčatá.

Spomíname

„Hoci sme ťa stratili, tvoj duch žije dlho po tom, čo si preč...“

Dňa 29.11.2024 by sa dožil 80 rokov náš drahý starý otec, otec a manžel

Ondrej Petrik.

S láskou na neho spomínajú manželka, dcéra, syn, vnuk a vnučka.

Opustili nás

Za uplynulé mesiace sme sa rozlúčili s týmito obyvateľmi Slovenskej Lupče:

Jaroslav Lakomčík vo veku 68 rokov
Beata Briesová vo veku 46 rokov
RNDr. František Žaloudek vo veku 74 rokov
Monika Homolová vo veku 54 rokov
Žofia Kočíková vo veku 63 rokov
Ján Bukovec vo veku 62 rokov
Magdaléna Berkyová vo veku 72 rokov
Milan Potančok vo veku 80 rokov
Pavol Masný vo veku 74 rokov
Anna Kubová vo veku 82 rokov
Eva Holéciová vo veku 74 rokov
Ladislav Škrváň vo veku 74 rokov

„Kto žije v srdciach svojich milých, nie je mŕtvvy, je len vzdialený...“

Úprimnú sústrasť.

Vitajte drobčkovia

SLOVENSKÁ LUPČA – Uplynulé mesiace priniesli do života našej obce aj rozto milé potešenie v podobe narodených bábätiek.

Rady obyvateľov Slovenskej Lupče sa ich príchodom rozrástli o šesťnásť novorodencov. Z toho

boli štyria chlapčekomia a dvadnásť dievčatiek. Vitajte, drobčekomia, prajeme vám, aby ste boli medzi nami šťastní a spokojní.

(ela)

Divorastúce orchidey v okolí našej obce

SLOVENSKÁ LUPČA - Viete, že orchidey sú jednou z najväčších čeladi na svete? Najväčšie zastúpenie majú samozrejme v trópoch, odkiaľ pochádzajú druhy s veľkými pestrofarebnými kvetmi, ktoré si môžeme kúpiť v obchodoch. Avšak zlomok z tohto svetového bohatstva máme aj na Slovensku. Rastie tu viac ako sedemdesiat druhov orchideí. A len v okolí našej obce sa vyskytuje viac ako dvadsať druhov.

Majú podstatne menšie kvety ako ich príbuzné v tropických pralesoch, ale v detailoch kvetov sú si veľmi podobné. Rastú v rôznych podmienkach, môžeme ich nájsť na lúčkach a pasienkoch, v lesných lemocho alebo aj priamo v lesoch. Niektoré sú viazané na suché skalnaté stráne, iným sa zasa darí na podmáčaných pôdach, ako sú napríklad prameniská.

Výborní imitátori

Tieto trvalé byliny využívajú takzvaný epifytický spôsob života, čo znamená, že rastú na živých rastlinách, avšak výživu získavajú samostatne, na rastline neparazitujú. Druhy z tropických pralesov žijú na konároch vysoko v korunách stromov. Tie naše sú najčastejšie viazané na podhubia rôznych druhov húb. Korene našich orchideí tvoria hľuzy, v tropických krajinách niektoré môžu mať vzdušné korene. Listy najčastejšie rastú špirálovite na byli, mimo obdobia kvitnutia môžeme pozorovať v tráve ich prizemné listové ružice. Veľkou zvláštnosťou sú ich kvety, ktoré vytvárajú hroznovité kvetenstvá, a len málokedy rastú jednotlivé. Už na prvý pohľad sa dajú ľahko všimnúť vďaka ich veľkej farebnosti

i tvarovej variabilite. Avšak niektoré druhy bývajú, naopak, celkom nenápadné. Niektoré sú veľmi dobrými imitátormi rôznych druhov hmyzu kvôli tomu, aby prilákali možných opelovačov.

Krásne a vzácne

Ako všade inde, aj pri týchto rastlinách platí pravidlo, že čo je krásne, je aj vzácne. A to, čo je vzácne, často býva aj ohrozené. Orchidey patria medzi ohrozené druhy a sú chránené zákonom. Je veľa faktorov, ktoré ich ohrozujú. Často to býva práve trhanie do kytic kvôli ich farebným a zaujímavým kvetom, v minulosti bolo obľúbené vykopávanie hľúz kvôli liečivým látkam. Pre naše lúčne orchidey je najväčšou pohromou upustenie od tradičného hospodárenia na lúčkach a pasienkoch. Na zarastených miestach nemajú šancu, rovnako ako na tých, ktoré sú obhospodrované až príliš intenzívne – hnojené umelými hnojivami a dosievané zmesami nepôvodných, často agresívnych tráv. Aj v našom katastráli majú z roka na rok menej príležitostí. Vytráca sa totiž pasenie oviec aj tradičné kosenie lúč.

Lúčne krásky

Typickými príkladmi orchideí, ktoré môžeme pri potulkách po okolitých lúčkach vidieť, sú hmyzovník muchovitý, vstavač mužský, vstavač obyčajný, vstavačovec bazový, vstavačovec trojzubý. Zaujímavým druhom je spomínaný hmyzovník muchovitý. Ako už jeho názov prezrádza, bude mať niečo spoločné s hmyzom. Je to tvar a sfarbenie kvetov, ktoré pripomínajú siluetu hmyzu, čím láka možné opelovače, predovšetkým druhy z rodu kutavka, drobné osičky, ktoré sa dajú ľahko prehliadnúť. Kvety vstavačovca bazového zase pripomínajú vôňu kvetu bazy čier-

nej. Nájdeme ho hojne kvitnúť na podkonických Plešiach.

Lesné a vlhkomilné

Z lesných orchideí sa u nás vyskytujú prevažne kruštit širokolistý, kruštit tmavočervený, prilbovka biela, prilbovka červená, prilbovka dlholistá, vemenník zelenkastý, vstavač bledý. Aj tu sa môžeme pohrať s ich názvami, ktoré napríklad pri prilbovkách sú odvodené z tvaru kvetných lupeňov, ktoré pripomínajú prilbu. Našou najskoršie kvitnúcou orchideou je vstavač bledý. Obľubuje polotieň, preto kvitne skoro, kým listie na stromoch nezatieni vnútro lesa. Preto obľubuje prevažne presvetlené lesy a ich okraje, odkiaľ sa dostane aj na otvorené, ale stále aspoň čiastočne

zatiené stráne. Z vlhkomilných orchideí sa u nás nachádza napríklad kruštit močiarny, vstavačovec májový, ale do týchto spoločenstiev môže často prechádzať aj napríklad vemenník zelenkastý, ktorý môžeme nájsť aj na okrajoch lúč.

Pokuta môže byť veľmi vysoká

Všetky naše divo rastúce orchidey sú vzhľadom na ich spôsob života, ktorý je viazaný na iné organizmy, veľmi zraniteľné a často ohrozené. Preto sú chránené zákonom aj dohovorom o medzinárodnom obchode s chránenými druhmi (takzvaný CITES). Na Slovensku sa hodnota jednej rastlinky pohybuje od 200 do 500 EUR, podľa vzácnosti a ohrozenosti daného druhu. Pokuta za ich zničenie môže vyjsť veľmi drahú. V okolí našej obce vďaka rôznorodosti biotopov a pestrosti krajinných typov je aj bohatosť druhov orchideí pomerne vysoká. No z roka na rok sú viac a viac ohrozené. Mnohé miesta výskytu orchideí, známe z minulosti, už zanikli, a to predovšetkým z dôvodu zániku tradičného hospodárenia, najmä pasenia oviec a tradičného ručného kosenia lúč a strání, ktoré sú pre strojnú mechanizáciu nezaujímavé.

Daniela Balážová

Foto: autor

Vyhodnotenie správnych odpovedí na tému naše orchidey

SLOVENSKÁ LUPČA – V predchádzajúcom vydaní Lupčianskych zvestí ste mali správne odpovedať na tri kvízové otázky a odpovede nám zaslať do redakcie.

Prvá otázka znela: „Uhádniť, koľko druhov orchideí rastie v okolí Slovenskej Lupče.“ Správna odpoveď bola c), viac ako dvadsať. Na otázku číslo dva, ktorá z vymenovaných orchideí kvitne na jar ako prvá, ste mali správne napísať možnosť a) vstavač bledý, a posledná otázka bola: „Skúste uhádnuť ako sa volá orchidea na fotografii, ktorá pri Slovenskej Lupči rastie a ktorej kvet napodobňuje určitý druh hmyzu.“ Ak bola vaša odpoveď na tretiu otázku hmyzovník muchovitý, lúštili ste správne. Výhercami sa teda stávajú Jozef Flaška a Martin Mitter, ktorí si po svoju zaslú-

ženú odmenu môžu prísť počas úradných hodín priamo k starostovi obce Rolandovi Lamperovi, alebo si ju po dohode vyzdvihnú na sekretariáte obecného úradu. Obom za redakciu gratulujeme.

(ela)

Návšteva žiakov z partnerskej Základnej školy Třemošnice

SLOVENSKÁ LUPČA – Štvordňový pobyt si v Základnej škole Sama Cambela v Slovenskej Lupči užili spolu s dvomi pedagógmi pätnásť ôsmaci z partnerskej základnej školy v českej Třemošnici. Našu školu navštívili v rámci výmenného pobytu.

V pondelok popoludní sme neďakavo stáli pred našou školou a tešili sa, že sa po pol roku opäť uvidíme s našimi kamarátmi. V tento deň sme pre nich pripravili program v rodinách – väčšinou sme boli v tenisovom centre, kde sme si zahráli bowling a bedminton. Utorňajší program sa odohrával v Slovenskej Lupči. Dopoludnia ich privítal pán starosta na Obecnom úrade a potom sme im ukázali našu školu. Popoludní nechýbala prehliadka Hradu Lupča, po nej nasledovala jazda na

krátka prehliadka Banskej Bystrice a popoludní už odcestovali vlakom domov. Myslím, že tieto dni nás aj našich kamarátov veľa naučili, dali nám nové skúsenosti, a tešíme sa na ďalšie stretnutia, ktoré nám prinesú nové zážitky – aspoň také dobré ako tieto. Za finančnú podporu sa takto chceme poďakovať obci Slovenská Lupča, Rodičovskej rade pri ZŠ a Základnej škole Sama Cambela Slovenská Lupča. Ďakujeme Modernému návštevníckemu informačnému centru - pani Andrei Kazárovej - za nezištnú pomoc pri organizovaní výmenného pobytu, a pánovi Jurajovi Hýrošovi za odbornú pomoc pri lezení na ferratu Pamír.

**Text: 8. B – Nela Kurjanová,
Laura Barlová, Michal Čiampor,
Martin Binder, Filip Fodor
Foto: Kateřina Zumpfová,
Renáta Maloveská**

kolobežkách a bicykloch, aby sme si na Tehelni pozreli, ako rastú Stromy slobody, ktoré v októbri 2018 vysadili spoločne naši a českí žiaci. Skvelý program nás čakal v Driekyni, kde niektorí z nás vyliezli na Driekynskú skalu po ferrate Pamír.

Bohatý program

Na ďalší deň nasledoval výlet do Tatier, kde sme sa išli pozrieť na Hrebienok a prešli sme sa okolo Štrbského plesa. Za odmenu sme sa mohli vyšantiť na tobogánoch v Tatralandii. Večer sme sa stretávali v centre obce, išli sme sa prejsť, hrali sme futbal, pozerali sme hokej, dali sme si zmrzlinu... Vo štvrtok ráno sme sa už museli rozlúčiť. Českých kamarátov ešte čakala

Kvíz o Slovenskej L'upči

SLOVENSKÁ LUPČA - Pondelok 10.6.2024 bol pre nás, žiakov 7. ročníka, veľmi napínavý, a možno aj trochu obávaný. Prečo? Nuž preto, že nás čakala výzva v podobe súťažného kvízu o našej obci.

A tak po vedomostnej príprave 5-členných družstiev a nácvikoch scénok v každej zo siedmych tried to o deviatej hodine v Miestnom

kultúrnom stredisku prepuklo. Bol o prvenstvo bol náročný. Raz vyhrávala 7. A, inokedy sa skóre obrátilo a vyhrávala 7. B, ktorá si napokon odniesla aj sladkú odmenu v podobe torty za prvenstvo v kvíze. Počas návčiku a predstavenia scénok sme objavili mnohé herecké talenty, z čoho sa tiež – rovnako ako z výhry – spoločne tešíme.

**Text: žiaci 7. ročníka
Foto: Denisa Mitterová**

Tentoraz aj s remeselným pivom

SLOVENSKÁ LUPČA – Na farme Hiadlovských v Slovenskej Lupči sa 12. októbra 2024 uskutoční obľúbené podujatie pod názvom Na Farmu Hiadlovských (nie-len) za vínom. Tento jedinečný festival ponúka návštevníkom možnosť ochutnať remeselné vína, lokálnu gastronómiu, vychutnať si farmárske raňajky a zapojiť sa do pestrých aktivít pre celú rodinu.

Nespokojní neostanú ani milovníci remeselného piva. Novinkou jesennej edície bude pestrá ponuka piva z lokálnych remeselných pivovarov.

Atmosféru dotvorí živá hudba

Program sa začína o 9:00 hod. farmárskymi raňajkami, keď si

môžete pochutnať na čerstvých miestnych produktoch.

Od 12:00 do 20:00 bude prebiehať festival vína a piva, kde budete mať príležitosť ochutnať rôzne druhy remeselného vína a piva a dozvedieť sa viac o ich výrobe priamo od výrobcov.

Atmosféru v krásnom prostredí farmy dotvoria príjemné živé hudobné vystúpenia a jesenne ladené sprievodné aktivity nie len pre deti i dospelých, ale aj pre celú rodinu.

Okrem gastronomických zážitkov sa môžete tešiť na živú hudbu, jesenne ladené workshopy a súťaže pre deti aj dospelých v krásnom prostredí farmy rodiny Hiadlovských.

Tešíme sa na vás!

(mh)

AGENTÚRA HIADLOVEC EVENT & CATERING. V SPOLUPRÁCI S RODINNOU FARMOU JOZEFA HIADLOVSKÉHO SRDEČNE POZÝVAJÚ VŠETRYCH MILOVNÍKOV VÍNA, FARMÁRSKÝCH SPECIÁLÍ A PRÍRODY NA PODUJATIE

NA FARMU HIADLOVSKÝCH nielen ZA VÍNOM
SOBOTA 12. október, 2024

9:00–12:00
Farmárske raňajky
12:00–20:00
Festival remeselného vína a piva

SÚČASŤOU PROGRAMU BUDÚ:
Hudobné skupiny: DIXIE CHIPS a SWINGIN' GENTLEMEN
DFS DRIENKA

www.nafarmuhiadlovskych.sk

MÔŽETE SA TEŠIŤ:
Vínka od remeselných vinárov z celého Slovenska
Ochutnávka remeselných pív
Skvelá gastronómia výlučne z našich produktov a plodín pestovateľov
Živá hudba, poseedenie pri ohníku
Prehliadka farmy a zvierat, kreatívna dielňa pre deti
Farmárske súťaže pre deti a dospelých
Tombola o chutné ceny a prekvapenie

SLOVENSKÁ LUPČA – FARMA HIADLOVSKÝ
Aktuality o podujatí nájdete na facebook.com/hiadlovec

TEŠÍME SA NA VÁS ZA KAŽDEHO POČASIA!

PRÍTO BANGKA ŠPITRICA SLOVENSKÁ LUPČA STREDNÉ SLOVENSKO FARMA HIADLOVSKÝ HIADLOVEC EVENT & CATERING

Vedeli ste, aké odmeny majú poslanci a členovia komisií?

SLOVENSKÁ LUPČA – Veľmi často sa na verejnosti vo všeobecnosti skloňuje téma odmeňovania volených zástupcov samospráv. Občanov primárne zaujíma otázka odmien samotných poslancov obecných zastupiteľstiev alebo členov komisií. Hovorí sa všeličo. Aj u nás. Preto sme si v redakcii pripravili krátky prehľad o tom, akou sumou a kde sú poslanci v rámci výkonu svojho mandátu a rovnako členovia zriadených komisií odmeňovaní. Výška odmeny často súvisí s počtom obyvateľov.

Na úvod treba vysvetliť, že odmena sa poskytuje podľa zásad odmeňovania poslancov, ktoré musia byť prijaté v súlade so zákonom o obecnom zriadení. Tieto zásady

odmeňovania schvaľuje samotné obecné zastupiteľstvo, a teda svoju odmenu si schvaľujú kolektívne samotní poslanci príslušného zastupiteľstva. V Slovenskej Lupči to urobili poslanci v roku 2020 a dodnes platia vtedy schválené zásady (viď tabuľku, pozn. red. Názvy konkrétnych obcí sú k dispozícii v redakcii). Tieto zásady upravujú výlučne odmeňovanie poslancov obecného zastupiteľstva a zástupcu starostu obce. Neupravujú odmeny poslancov, ktorí vykonávajú prácu predsedu komisie ani členov komisií. Týmto osobám nárok na vyplatenie odmeny teda nevzniká. Je ale viac ako pravdepodobné, že zásady budú opäť otvorené, nakoľko viacerí poslanci už dlhšie upozorňujú na fakt, že ich komisie ako významné poradné, kontrolné a ini-

ciatívne orgány pracujú pre obec vo svojom voľnom čase, ktorý by mohli venovať svojim rodinám, a to bez akejkoľvek možnosti primeraného ocenenia ich členov. Ako poslanci, tak aj členovia komisií sú vo svojich profesiách odborníkmi v mnohých oblastiach, ktoré komisie a aj obec ako taká reprezentujú. Ich skúsenosti sú pre obec významné. Či už je to ochrana životného prostredia, podpora cestovného ruchu a podnikania, samospráva, školstvo, šport alebo kultúra.

Zaujímavosti tzv. zastropovania

Pozrime sa v tejto súvislosti na niektoré zaujímavosti. Na Slovensku sa v minulosti v praxi niekedy stávalo, že obecní poslanci ocenili svoju

prácu pre obec výnimočne štedro a priznali si vysoké odmeny. Tomu sa urobil koniec a od 1. apríla 2018 sa celoročné úhrnné odmeny tzv. „zastropovali“. Takže dnes odmena obecného poslanca na Slovensku môže byť v kalendárnom roku najviac vo výške jedného mesačného platu starostu bez zvýšenia podľa príslušnej platovej skupiny. Po tejto zmene odmeňovania poslancov sme sa mohli v médiách stretnúť aj s názormi, že odmena poslanca je neprimerane nízka, najmä v prípade, že poslanec naozaj vykonáva svoju funkciu „naplno“: stretáva sa s obyvateľmi, študuje poctivo všetky materiály, iniciatívne sám predkladá návrhy na zlepšenie života obce, zúčastňuje sa na rôznych podujatiach, reaguje na podnety obyvateľov atď.

► Treba doplniť, že na druhej strane aj členovi komisie, ktorý nie je poslancom, možno poskytnúť odmenu v kalendárnom roku najviac jednu polovicu mesačného platu starostu bez zvýšenia podľa príslušnej platovej skupiny.

Z odmien sa platia odvody a daň

Pre úplnosť treba k tejto problematike uviesť, že z odmeny poslancu sa platia odvody (poistné) na niektoré druhy poistenia v systéme sociálneho poistenia, na zdravotné poistenie a preddavok dane. Poslanec miestnej samosprávy sa totiž považuje za daňovníka a zamestnanca v sociálnom a zdravotnom poistení. Tieto prijaté opatrenia podľa odborníkov v praxi ukazujú, že odmena poslancu miestnej samosprávy, znížená o príslušné odvody

a preddavok dane, nebude pre väčšiu uchádzačov o funkciu poslancu v obciach alebo mestách rozhodujúcou motiváciou na vstup do komunálnej politiky ani zotrvanie v nej. A tak je to asi dobre.

Aj keď v niektorých individu-

álnych prípadoch by si konkrétny poslanec zaslúžil aj vyššiu odmenu, pričom to samozrejme platí aj opačne. To isté, samozrejme, platí aj pre členov komisií. Keďže sa aj u nás v obci, ako sme už na začiatku článku spomínali, hovorí na túto tému

naozaj všeličo, pre úplnosť ešte uvádzame, že obec Slovenská Lupča vynaložila v roku 2023 na odmeny a odvody z týchto odmien poslancom zastupiteľstva 0,06 % zo svojho ročného rozpočtu.

(ela)

Prehľad odmien poslancov OZ a členov komisií OZ v okolitých obciach

OBEC, približný počet obyvateľov	Obecné zastupiteľstvo				Komisia	
	Odmena za zasadnutie	Polročná odmena	Odmena za mimoriadne zasadnutie	Ročný fix	Predsedu komisie	Člen komisie
Slov. Lupča do 3 300	30,00 €	nestanovená	nestanovená	nestanovený	0	0
do 1 300	100,00 €	nestanovená	20,00 €	nestanovený	20,00 €	15,00 €
do 1 150	20,00 €	nestanovená	nestanovená	nestanovený	10,00 €	10,00 €
do 2 180	10,00 €	10,00 €	nestanovená	nestanovený	10,00 €	7,00 €
do 1 180	10,00 €	nestanovená	nestanovená	nestanovený	15,00 €	10,00 €
do 700	nestanovená	nestanovená	nestanovená	600,00 €*	20,00 €	20,00 € (max. 100 € ročne)
do 2120	40,00 €	nestanovená	nestanovená	nestanovený	20,00 €	5,00 €

* ročný fix je pri neúčasti poslancu na rokovaní zastupiteľstva krátený

Kto nám to tu kope?!

Milí Lupčania, iste vašej pozornosti neušlo, že sa po viacerých uliciach obce tiahnu nie práve plytké výkopy obklopené haldami zemin. Veď kto by si takú "krásu" nevšimol? Kto to robí? A prečo?

Kto?

Takúto odvahu nabrala bansko-bystrická spoločnosť Spojie na základe svojej vízie a Územného rozhodnutia Stavebného úradu obce. S mladým, dynamickým tímom a portfóliom úspešných projektov ako Európsky olympijský festival mládeže (EYOF) či WiFi pre Teba v okolitých obciach, je spoločnosť pripravená plniť digitálne potreby aj v Slovenskej Lupči. Obyvateľom zabezpečuje pripojenie do optickej siete METRONET, ktorá popri vysokorýchlostnom neobmedzenom internete prináša aj širokú ponuku TV programov. Optická sieť je v dnešnom modernom svete samozrejmosťou, rozhodne to nie je zábavka len pre mladých!

Prečo?

Optické pripojenie METRONET má využitie v každej domácnosti alebo firme, je synonymom pre rýchlosť, stabilitu a širokú škálu možností použitia. Na rozdiel od tradičných typov pripojenia ako bezdrôtové či DSL, optický internet zaručuje vyššiu rýchlosť prenosu dát, nižšiu latenciu a vysokú odolnosť voči externým rušeniam. TV služby bez optickej siete METRO-

NET prinášajú oproti satelitným riešeniam lepšiu kvalitu obrazu, vyššiu stabilitu signálu a možnosť sledovania TV na viacerých zariadeniach aj cez aplikácie. Archív je samozrejmosťou!

METRONET ponúka komplexné riešenia pre celú Vašu nehnuteľnosť, vrátane individuálnych ponúk šitých na mieru. Bezpečnostné funkcie a rodičovský prístup pre rodiny, stabilný internet s plynulou konektivitou pre zamestnan-

cov pracujúcich z domu či hráčov alebo balíčky s rozsiahlou ponukou TV programov a pevnou linkou pre seniorov. Dodáva riešenia aj bez viazanosti, ideálne pre nájomníkov alebo na krátkodobé pripojenia.

Sieť METRONET je budovaná Banskobystričanmi ako alternatíva k zahraničným spoločnostiam, ktoré poskytujú internet v Banskej Bystrici a okolí. Spoločnosť je už 14 rokov súčasťou komunity, podporuje miestne podujatia a spolupracuje s niekoľkými strednými školami s IT zameraním. Ako lokálny poskytovateľ má jedinečnú výhodu blízkosti a osobného prístupu, na ktorom si zakladá. Schopnosť poskytnúť personalizovanú ponuku presne podľa potrieb klienta, rýchla reakcia na požiadavky zákazníkov či promptná technická podpora, to sú len niektoré z dôvodov hrajúcich v prospech spoločnosti. Klienti METRONETu nie sú len ďalšími číslami v systéme, sú susedmi, známymi či partnermi, a to je pre spoločnosť najväčší záväzok poskytovať tú najlepšiu podporu a služby.

Veríme, že aj napriek istému obmedzeniu a dočasnému narušeniu estetiky územia obce budeme v konečnom dôsledku spokojní s lepšou dostupnosťou moderného pripojenia a užívaním vysokého štandardu digitálneho sveta, ktorý METRONET prináša. Ak máte akékoľvek otázky alebo potrebujete viac informácií, neváhajte navštíviť stránku www.metronet.sk.

Pretiekla nami polovica Oravskej priehrady

SLOVENSKÁ LUPČA – Je to presne 50 rokov, čo Slovenská Lupča, ale aj Banská Bystrica, naposledy 22. októbra v roku 1974, zažili skutočne najväčšiu prírodnú živelnú katastrofu vo svojich novodobých dejinách. Pamätníci hovoria, že nami vtedy akoby bola pretiekla polovica Oravskej priehrady a zanechala veľké ničivé stopy. Aj do reakcie Lupčianskych zvestí nám prišli niektoré fotografie, zachytávajúce, čo sa v obci vtedy dialo. Zaspomínajme si teda.

Po niekoľkodňových výdatných dažďoch dosiahla vtedy rieka Hron výšku hladiny 494 cm pri prietoku 560 m³ za sekundu, čo bolo na úrovni tisícročnej vody. Na porovnanie, jeho priemerný ročný prietok nepresahuje 27,9 m³/s. Povodňová voda ohrozila aj Brezno, Podbrezovú, nás v Slovenskej Lupči, ale aj Banskú Bystricu, Sliac a Zvolen. V Bystrici vtedy Hron zatopil Zimný štadión, nábřežné komunikácie i vtedajšiu autobusovú stanicu, čím prerušil dopravu, zalial pivnice a suterény domov na nábřežiach, prelial sa ponad mosty a odrezal celé Uhlisko od centra mesta a v parku pod Pamätníkom SNP vytvoril veľké jazero, ktoré zaplavilo aj hotel LUX. Pamiatkou na túto povodeň je vodoznak umiestnený na nárožnej budove pri parčíku na Štefánikovom nábřeží. Záplavy postihli aj Radvaň, Podlavice, Kostiviarsku, Šalkovú a Malachov.

Plávalo všetko

Mala som vtedy päť rokov a pamätám sa, že sme s mamou podvečer odprevádzali k vlaku otca, ktorý rukoval na manévry. Plakala

som cestou domov a mama tiež. Po návrate však plakať nebolo kedy. Nastala u nás panika. Hoci žijeme na námestí, v pivnici sme mali vyše metra vody. Plávalo všetko... Až po čase sme sa dozvedeli, že tisícročná voda vtedy bezprostredne ohrozila 27 podnikov, z toho štyri z nich úplne zničila. Bolo poškodených 267 domov, záchranári museli evakuovať viac ako 300 rodín. Neprejazdných bolo 42 km ciest, 30 km železníc, zaplavilo 3 800 ha poľnohospodárskej pôdy. Keď hovoríme o povodniach na Hrone, treba si uvedomiť, že takmer každoročne sa opakujúce mierne vyliatie vody

z brehov nebolo ničím výnimočným. Niekedy však dochádzalo aj k veľkým povodniam s katastrofálnymi následkami.

Hron často vyčíňal

V minulosti ešte Hron nebol regulovaný, tiekol v prirodzenom meandrujúcom koryte s mnohými ramenami a niekoľkými ostrovmi. Ani neskoršie regulačné úpravy Hrona však nezabránili ďalším veľkým povodniam a naše územia vodohospodári dlhodobo zaradovali k oblastiam, kde je hrozba povodní vysoká. Nazretím do archívov zisťujeme, že okrem októbra 1974 naše územie zaznamenalo historické povodne aj v rokoch 1575, 1687, 1784, 1813, 1847, 1853, 1899 a 1931, pričom povodeň 25. augusta 1813 patrila k najväčším. Hron vtedy doslova vyčíňal. No najstarší záznam je zo 16. storočia, keď sústavný dážď trvajúci od 14. do 24. apríla 1575 spolu s topiacim sa snehom spôsobil na Hro-

Z kroniky o povodni

V dňoch 21. - 23. októbra došlo v dôsledku dlhotrvajúcich dažďov k rozvodneniu rieky Hron a Lupčice i ostatných potokov. Takúto povodeň nepamätajú ani najstarší občania obce. Voda zaplavila kotolňu a suterén ZDŠ, detských jasí, družstevných bytoviek, celú Záhradnú ulicu, Partizánsku ulicu, Križnú ulicu, stavebný obvod Juhovýchod, železničnú stanicu, časť Hronskej ulice. Most cez Hron bol strhnutý, miestne komunikácie zničené v lokalitách Partizánska ulica na ploche 4 000 m², Križna ulica 1 600 m², Hronská ulica 2 800 m², ulica Oslobodenia 480 m², Záhradná ulica na ploche 900 m². Na pomoc a odstraňovanie škôd bolo privolané vojsko i občania. Vojsko zabezpečovalo po spadnutí vód prevoz na osadu nachádzajúcu sa za Hronom na pontónoch. Celkovo bolo vystahovaných 15 rodín a poškodených bolo 115 domov. Škoda spôsobená na majetku občanov činila 1 411 000 Kčs. Dvadsaťsedem občanov nebolo poistených. Škoda odhadnutá u týchto činila Kčs 346 000. Poslanci, ako aj občania, sa zapojili do záchranných prác, aby škody boli odstránené a život sa vrátil do normálnych kolají.

ne veľkú povodeň, ktorá zničila všetky hronské mosty od Brezna po Zvolen a pretrhla banskobystrické horné hrable, dômyselné technické zariadenie na zachytávanie dreva. V dôsledku toho sa odtiaľto nekontrolovane odplavilo niekoľko tisíc kusov siahovice. Katastrofu priniesol nášmu územiu Hron počas 19. storočia až štyrikrát.

(ela)

Foto: archív

MDD v Slovenskej Ľupči

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Aktivity počas uplynulých mesiacov boli venované aj našim deťom. Piatok 31.5.2024 bol pre žiakov Základnej školy v Slovenskej Ľupči tak trochu výnimočným dňom. Rodičovská rada si pripravila niekoľko prekvapení v podobe rôznych stanovišť, kde deti plnili zaujímavé a nezvyčajné úlohy. Niektoré boli veru aj náročné, ale nechýbala odmena za námahu, a najmä radosť a dobrá zábava.

Tento rok to bola okružná jazda po obci. Deti postupovali podľa mapy a postupne absolvovali športové, zábavné, ale aj náučné úlohy.

Skúšali telefón aj písací stroj

Pre nás skôr narodených je písací stroj alebo telefón s ciferníkom samozrejmosťou. Pre naše deti je to už len retro. Bravúrne však dokázali napísať krátky text na písacom stroji, ale aj vytočiť telefónne číslo. Výzvou bolo aj zapamätať si a zopakovať viacciferné čísla. Poniektorí zvládli udržať v hlave až 10 číslic v správnom poradí. Zaujímavá bola aj časť s názvom „Orientácia na mape“, ktorá čakala na deti v Informačnom centre. Tu si vyskúšali vedomosti z geografie pomocou 3D modelu nášho okolia. Nie je vždy úplne jednoduché

orientovať sa v mape, kde nie je nič napísané, a určiť polohu obcí len podľa kopcov a riek. Za pomoci Andrey Kazárovej všetko zvládli.

Športové aktivity

Pri železničnej stanici na všetkých čakalo „Detské stavenisko“. Žiaci si vyskúšali, či zvládnu odviezť fúrikom svojho kamaráta, či prebehnú trasu vo veľkých „dospeláckych“ čizmách, alebo či majú správny odhad pri vážení piesku, kamienkov alebo zeminy. Na inom mieste si svoju šikovnosť deti vyskúšali aj hádzaním loptičiek do kruhu alebo triafaním loptou na basketbalový kôš. Vo vynuovenom parku na Lichardovej ulici boli pre deti pripravené chodúle. Mnohí sa po prekonaní strachu až čudovali, ako im chôdza na chodúloch ide.

Tým ostatným pomáhali kamaráti alebo „inštruktóri“ deviataci.

Vyrobili si kľúčenký aj obrázky

Pred obecným úradom si deti vytvorili svoje triedne obrazy. Každý prispel niečím svojim, či už obrázkom, odtlačkom prsta alebo aspoň podpisom, a vznikli tak jedinečné obrázky, ktoré zdobia ich triedy. Vo dvore remesiel si šikovné ručičky vyrobili krásne drevené privesky servítkovou technikou. Bystré školské hlavičky potrápil pri ochutnávke syrov aj hlavolam a v skupinách alebo vo dvojici si vyskúšali hádanie z kariet „činnosti“ a „zvieratá“. Okrem syrov ochutnali aj výborné nátierky od spoločnosti AlfaBio. Samozrejme, na MDD nemôžu chýbať ani sladká odmena a ovocie.

Olympiáda a Múmie

Na stanovišti „Olympiáda“ deti hádali zaujímavosti z prostredia konania letných olympijských hier a pokúšali sa uhádnuť slovenskú reprezentáciu podľa priložených fotografií. Išlo im to výborne, a to od prvákov až po ôsmakov. Jeden z našich slovenských olympionikov, biatlonista Matej Kazár, im neskôr asistoval aj pri streľbe z laserových pušiek na školskom dvore. Zaujímavé bolo aj stanovište s názvom „Múmie“, kde si deti vyskúšali obviazať spolužiakov doslova od hlavy až po päty. Práca s obväzmi im išla výborne.

Podakovanie organizátorov

Organizátorom podujatia bola Rodičovská rada v spolupráci so ZŠ Sama Cambela s finančnou podporou obce Slovenská Ľupča. Ďakujeme policajtom z OOPZ Slovenská Ľupča, ktorí poskytli potrebnú ochranu, aby cesta po obci bola bezpečná, ako aj učiteľom a vychovávateľom za sprevádzanie detí počas celého podujatia. Podakovanie patrí aj deviatakam, ktorí na stanovištiach dohliadali na plnenie úloh: Matejovi Kazárovi, Andrei Kazárovej, Martine Balkovej, Zuzane Lamperovej, ako aj Lenke Šaríkovej z LESY SR a OZ Poľana za skvelé aktivity na stanovištiach. PSS a ALFA BIO s.r.o. ďakujeme za podporu. Netradičné MDD vycarilo deťom úsmev na tvári a radosť v očiach. Domov si odniesli pekný zážitok a veríme, že i nové vedomosti či skúsenosti.

**Text: (zč) a Rodičovská rada
Foto: archiv (rr)**

Obecný Deň detí bol tentoraz kratší

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Populárnejšie počasie tentoraz krásnej akcii obce Slovenská Ľupča, ktorá v spolupráci s Komisiou kultúry a dobrovoľníkmi organizovala pre deti MDD na futbalovom ihrisku, neprišlo. Avšak tí, ktorým blížiaci sa búrka nenahnala strach, si zábavu poriadne užili.

Organizátori totiž našim najmenším pripravili množstvo zaujímavých stanovišť, kde detičky mali

možnosť súťažiť, vyskúšať si svoje vedomosti a zručnosť, a kde mohli získať krásne odmeny. A tak hádali

bylinky, strieľali z lukov, s hasičmi triafali vodou z ozajstnej hadice, skúšali sedieť v policajnom aute

alebo s elfkami hľadali prsteň Pána prsteňov a mnoho iného.

(ela)

Rozsvietená rozprávka sa pripravuje

SLOVENSKÁ LUPČA – Hoci je ešte len jesenný čas, organizátori tradičnej Mikulášskej WRANGLER rozprávkovej jazdy avizujú rodičom a drobizgu, že ich kolóna sa tohto roku rozsvieti 6. a 7. decembra.

Trasa, kadiaľ pôjde, je zatiaľ v štádiu príprav. Keďže nejde iba o prejazd áut so svojimi rozprávkovými posádkami, dávame maminám, babkám, ale aj tetám, ktoré chcú byť nápomocné aj touto formou, avízo, že začíname zbierať plyšáčky. Ak vám teda niekde doma leží nepovšimnutá plyšová hračka, ktorá by mohla spraviť radosť inému drobci, budeme veľmi radi, ak ju opratú prinesiete do Mníchovho dvora na zabalenie. Neuveriteľne sa ten drobzig z toho teší. A ruku na srdce - my dospeli tiež.

Erika Lamperová
Foto: archív (JWC)

 SLOVENSKÁ LUPČA

#HL'ADÁME LOGO

OBEC SLOVENSKÁ LUPČA VYHLASUJE VEREJNÚ NEANONYMNÚ SŤAŽ NA

Logotyp | Slovenská Lupča | Slogan

UZÁVIERKA SŤAŽE: 31. JANUÁR 2025

Viac informácií nájdete na slovenskalupca.sk
poslanec.vladimir.homola@slovenskalupca.sk

Materské centrum Kľučik
Obec Slovenská Lupča
Rodičovská rada pri ZŠ S. Czambela

Milé deti a rodičia, požívame Vás na LAMPIÓNOVÝ SPRIEVOD

Lampiónový sprievod sa uskutoční za každého počasia. Pre deti je pripravená malá maškrtka a teplý čaj, pre rodičov fajný punč. Po návrate pred MKS na Vás čaká OHNŔVÁ ŠŔU

9. November 2024
o 17:00 hod. pred MKS

 REALIZOVANÉ S FINANČNOU PODPOROU OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

Varilo sa a chutnalo

SLOVENSKÁ LUPČA – Na tohtoročnom varení Luteránskej procesie v Slovenskej Lupči sa zúčastnilo päť súťažných tímov. Porota zložená z miestnych obyvateľov mala z čoho vybrať.

Do súťaže sa zapojila Miestna organizácia Červeného kríža, Miestna organizácia SZPB, nechýbal tím s názvom Luteráni, pridali sa aj Pustajovci a Sladký život. Hodnotila sa receptúra, konzistencia, chuť aj vzhľad. Prvé miesto obhájili Luteráni, na druhom skončila Miestna organizácia SZPB a tretie miesto obsadili Pustajovci. O sprievodný kultúrny program sa postaral DFS Dratvárik.

(ela)

Hasičská mladina vyhrávala

SLOVENSKÁ LUPČA – Malým hasičom sa počas uplynulých mesiacov poriadne darilo. Ich sily preverila hasičská hra Plameň, ktorej okresné kolo sa konalo v Slovenskej Lupči.

V domácom prostredí súťažili až dve naše družstvá. Kým mlad-

ší hasiči skončili tretí, v kategórii chlapci zvíťazilo naše ďalšie družstvo mladých hasičov. Toto víťazstvo im zabezpečilo postup do krajského kola v Brezne, kde im iba o chl p unikla víťazná tretia priečka a skončili na 4. mieste. Súboj bol veľmi vyrovnaný.

(ela)

Uctili si pamiatku padlých

SLOVENSKÁ LUPČA/KALIŠTE - Od tragických udalostí počas oboch svetových vojen uplynulo už veľa rokov, no ľudia na ne nezabúdajú a pamiatku na všetkých, ktorí vtedy položili životy za slobodu, si počas roka patrične uctievajú.

V priebehu rokov sa Kalište stalo symbolom vypálených obcí na Slovensku. Obete vojny a život v Kališti si koncom júna pripomenuli účastníci tradičného podujatia Stretnutie generácií. „Dnešnou účasťou v Kališti sme si pietnym

aktom pripomenuli, že od tragických udalostí v tejto horskej oblasti uplynulo už 79 rokov. Je potrebné stále si uctiť obeť fašizmu a hrdinstvo ľudí, ktorí bojovali práve za naše životy, za mier a za slobodu,“ uviedol starosta obce Ro-

land Lamper. Členovia SZPB a obyvatelia obce si položením vencov k pomníkom v Slovenskej Lupči uctili pamiatku padlých hrdinov aj v auguste, keď si slávnostne pripomenuli 80. výročie SNP.

(ela)

Bežali dve stovky pretekárov

SLOVENSKÁ LUPČA/LUČATÍN – Skutočne nepriaznivé, ale najmä daždivé počasie sprevádzalo tentoraz bežcov, ktorí sa rozhodli absolvovať ďalší ročník povestného bežeckého podujatia pod názvom Imunoglukán LUČATÍNSKA 11-ka.

Posledný ročník podujatia „Lučatínskej 11-ky“ sa konal naposledy v roku 2019. Tento raz v roku 2024 už v bežeckej sérii Svetielka nádeje to vyšlo na silný dážď. Na trase Lučatín - Slovenská Lupča a späť sa teda opäť, hoci po rokoch, bežal beh, ktorý má už dlhoročnú tradíciu, a tentoraz išlo o jubilejný desiaty ročník tohto cestného behu.

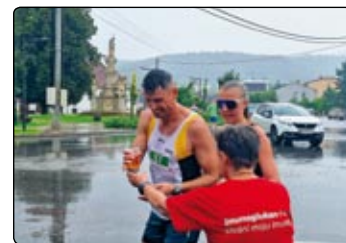
Endorfínové kvapky šťastia

Na trať sa v tomto ročníku postavilo takmer 200 pretekárov vrátane detí a štafiet. Z Lučatínskeho ihriska bežali po starej ceste do našej obce popri Kultúrnom dome smerom na Hronskú, odtiaľ na Krížnu ulicu, následne na Czambelovu ulicu a Námestím SNP sa vracali späť do Lučatina. Bežci za povzbudzovania okoloidúcich podávali vskutku kvalitné, a mnohokrát až obdivuhodné výkony i napriek tomu, že boli premoknutí do nitky. Mnohí si endorfínové

kvapky šťastia doslova užívali a boli z toho aj osobné rekordy, resp. ženský traťový rekord Silvie Valovej z klubu Zdravie v pohybe Lučatín, ktorá sa stala ženskou víťazkou časom 38:43 min. Medzi

mužmi zvíťazil časom 35:13 min. Kristián Zimány z klubu BŠK BB. Štartovným pretekári prispeli na Svetielko nádeje.

(ela)
Foto (archív)

Zažili ozajstný futbalový kemp

SLOVENSKÁ LUPČA – Počas slnečných týždňov sa pod záštitou futbalového klubu uskutočnil letný futbalový kemp pre deti od 10 - 12 rokov.

Pod odborným dohľadom trénerov Petra Piara a Martina Oravca chlapci zažili veľa zábavy, ale aj tvrdej roboty, a program si spestрили výletom do Drieikyne. Chlapci si zlepšili svoje zručnosti, ale dôležité je aj to, že sa vytvorili nové priateľstvá a väzby, ktoré snáď vydržia dlhé roky. Na futbalovom kempe sa tento raz zúčastnilo dvadsať chlap-

cov a organizátori predpokladajú, že o kemp tohto druhu v budúcnosti bude záujem rovnaký, a zrejme ešte aj väčší.

(ela)

Úspech malých futbalistov

SLOVENSKÁ LUPČA – Naša futbalová mládež sa môže pyšiť titulom „Víťaz I. triedy mladších žiakov ObfZ Banská Bystrica, ročník 2023/2024“.

Stalo sa to po urputnom súboji s mužstvom z Heľpy a našom víťazstve 3:2. Išlo o zápas víťazov skupín Oblastného zväzu Banská Bystrica v tejto kategórii.

(r1)

Lupčiansky florbal zožal úspech

SLOVENSKÁ LUPČA - Historicky po prvýkrát Slovenská Lupča organizovala Majstrovstvá Slovenska vo florbale v kategórii staršia prípravka dievčat.

Dostavil sa aj úspech tvrdej práce trénera Zdenka Babíka a jeho dievčat v time. Po náročnom turnaji naše dievčatá obsadili krásne 3. miesto. Trénerovi a jeho zverenkyňiam k úspechu gratulujeme.

(r1)

